

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

**ČESKO A EVROPA V POLITICKÉM MYŠLENÍ VÁCLAVA
HAVLA JAKO PREZIDENTA REPUBLIKY (1989 AŽ 2003)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Barbora Sluková

Občanská výchova se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Petr Hlaváček, Ph.D.

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 28.4. **2023**

.....
vlastnoruční podpis

Ráda bych touto formou poděkovala vedoucímu své bakalářské práce doc. PhDr. Petru Hlaváčkovi, Ph.D. za pomoc a odborné vedení práce.

OBSAH

Úvod	3
1 RODINA A DOSPÍVÁNÍ	5
1.1 RODINA.....	5
1.2 DĚTSTVÍ	6
1.3 ŠESTATŘICÁTNICI	6
1.4 POVINNÁ VOJENSKÁ SLUŽBA A DIVADELNÍ ČINNOST.....	8
2 POSTOJ K POLITICKÉMU REŽIMU	9
2.1 ANTIKOMUNISTICKÁ NÁLADA	9
2.2 CHARTA 77.....	10
2.3 DOPISY OLZE.....	12
2.4 KAMPADEMIE.....	14
3 MANDÁT PREZIDENTA REPUBLIKY	16
3.1 ROK 1989 A JEHO ZMĚNY	16
3.2 PREZIDENT.....	17
3.3 OSUDNÝ DEN	19
4 POLITICKÉ MYŠLENÍ VÁCLAVA HAVLA 1989–1993.....	20
4.1 ČESKOSLOVENSKO A JEHO ROLE V EVROPĚ	20
4.2 NOVÉ ZMĚNY	22
4.3 POČÍNAJÍCÍ PROTIVNÍK	23
4.4 KONFLIKTY SPOLEČNOSTI – SLOVENSKÁ OTÁZKA	25
4.5 POSLEDNÍ POKUS ZACHOVÁNÍ ČESKOSLOVENSKA	27
5 ČESKÁ REPUBLIKA 1993–2003	29
5.1 ROZPAD ČESKOSLOVENSKA.....	29
5.2 ČESKÁ REPUBLIKA	30
5.3 NATO	32
5.4 DOMÁCÍ POLITIKA	33
5.5 ZLOMOVÝ ROK 1996.....	34
5.6 SARAJEVO.....	34
6 POSLEDNÍ PREZIDENTSKÝ MANDÁT (1998-2003)	36
6.1 NOVÉ MILÉNIUM	36
7 PROJEVY.....	38
7.1 PROJEV NA OSLAVU VÍTĚZSTVÍ NAD KOMUNISMEM	39
7.2 NOVOROČNÍ PROJEV ROKU 1990	40
7.3 PROJEV K NĚMECKÉ SPOLEČNOSTI	40
7.4 RUDOLFINSKÝ PROJEV	41
7.5 EVROPA JAKO ÚKOL.....	42
8 POLITIKA	43
8.1 ODKAZ VÁCLAVA HAVLA	43
ZÁVĚR.....	45
SUMMARY	47
SEZNAM LITERATURY	48

SEZNAM ZKRATEK

NATO – North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

T.G. Masaryk – Tomáš Garrigue Masaryk

Václav M. Havel – Václav Maria Havel

StB – Státní bezpečnost

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala Česko a Evropu v politickém myšlení Václava Havla jako prezidenta republiky (1989 až 2003). Věnovala jsem se jeho životu, studiu a postoji ke komunistickému a následně i demokratickému režimu. Zkoumala jsem okolnosti, které zapříčinily změnu jeho politických úsudků, myšlení a rozhodování v době jeho prezidentského mandátu mezi lety 1989–2003.

Cílem mé práce je nastínit zdroje Havlova politického myšlení a vliv na něj, konkrétně jeho politickou reflexi postavení Československa a Česka v rámci Evropy.

Václava Havla jsem jako prezidenta republiky zažila jako malé dítě. Téma jsem si vybrala díky svému dědečkovi, který Havla velice obdivoval. Již v mém školním věku se snažil, abych pochopila důležitost osobnosti Václava Havla a jeho skutků. Dědeček měl rád politické rozhovory a politiku velice často sledoval. Prožil si nejen 2. světovou válku, ale také dlouhý čas komunistického režimu. Vzhledem k postavení své rodiny a svému náboženskému vyznání byl v době komunistického režimu velice omezován. Toto omezení se týkalo především studia střední a následně vysoké školy, na kterou nemohl nastoupit. Václav Havel se pro něho stal symbolem demokracie a svobody, která změnila životy celé československé společnosti. Myslím si, že by byl dědeček rád, že jsem si vybrala zrovna toto téma a mohu se díky vypracování práce dozvědět o počátcích demokratického státu, ve kterém žiji.

Věnovala jsem se stručně historii rodiny Václava Havla, jeho dětství a také jeho činnosti ve skupině tzv. Šestatřicátníků. Zaměřila jsem se na jeho literární a dramatickou činnost i antikomunistický postoj. Následně jsem zkoumala jeho životní kapitolu spojenou s vězením, sametovou revolucí z roku 1989 a jeho prezidentským mandátem.

Zkoumala jsem jeho politické myšlení mezi lety 1989 až 1993, v době Československa, rozpad Československa a následně jeho politické kroky v České republice. Pátrala jsem po okolnostech, které změnily jeho pohled na politické dění v Česku a Evropě. Toužil po pravdě a svobodě, jak sám Havel pronesl: „Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávisťí!“¹

Informace jsem čerpala z primárních i sekundárních pramenů. Nejprve jsem zkoumala projevy Václava Havla, konkrétně z let 1990 až 1997. Například se jednalo o Novoroční

¹ Václav Havel citát: *Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávisťí!* Citáty slavných osobností. Citáty slavných osobností: Největší sbírka citátů, myšlenek a aforismů [online] [Cit. 2022-11-12]. Dostupné z: <https://citaty.net/citaty/277070-vaclav-havel-pravda-a-laska-musi-zvitezit-nad-lzi-a-nenavisti/>.

projev v roce 1990², projev k německé společnosti s datem 15. února 1995³, Rudolfinský projev⁴ a projev *Evropa jako úkol*⁵. Následně jsem čerpala z rozhlasového pořadu *Hovory z Lán* (20.1.1991)⁶ a *Pokyny* (20. července 1997)⁷. Tyto zdroje jsem nejvíce využívala v kapitole Projevy, ve které jsem se snažila pochopit jeho myšlení. Při zpracování životopisu jsem využila knihu *Václav Havel, duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*⁸ od autora Martina C. Putny a knihu *Havel*⁹ od politika a diplomata Michaela Žantovského. Životopis jsem doplnila o informace z díla *Disident, Václav Havel 1936 až 1989*¹⁰, které napsal Daniel Kaiser. Pro analýzu politického myšlení jsem využila další dílo od Daniela Kaisera *Prezident, Václav Havel 1990 až 2003*¹¹.

² Moderní-Dějiny.cz | Novoroční projev prezidenta Václava Havla z 1. ledna 1990. Moderní-Dějiny.cz | Úvodní stránka [online]. Všechna práva vyhrazena 2009 [Cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <<https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/novorocni-projev-prezidenta-vaclava-havla-z-1-ledna-1990>>.

³ Knihovna Václava Havla. *Knihovna Václava Havla* [online]. 1936 [Cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <<https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/1023?q=projev%201989>>.

⁴ Rudolfinský projev, 9.12.1997. Václav Havel – Rudolfinum 9.12.1997 (tzv. Rudolfinský projev) - YouTube. YouTube [online]. 2023 Google LLC [Cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=CgB-aKSuQGo>>.

⁵ Evropa jako úkol – Knihovna Václava Havla. *Knihovna Václava Havla* [online]. 2009 [Cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <<https://www.vaclavhavel.cz/cs/index/novinky/1248/evropa-jako-ukol>>.

⁶ Dostupné z: Knihovna Václava Havla. *Knihovna Václava Havla* [online]. 1936 [Cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <<https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Audio>>.

⁷ Dostupné z: Knihovna Václava Havla. *Knihovna Václava Havla* [online]. 1936 [Cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <<https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/5703>>.

⁸ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Vyd. 1. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5.

⁹ ŽANTOVSKÝ, Michael. *Havel*. 2. vyd. Praha: Argo, 2015. 564 s. ISBN 978-80-257-1396-9.

¹⁰ KAISER, Daniel. *Disident: Václav Havel 1936-1989*. Praha: Paseka, 2009. 276 s. ISBN 978-80-7432-012-5.

¹¹ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2.

1 RODINA A DOSPÍVÁNÍ

1.1 RODINA

Václav Havel pocházel z významné české podnikatelské rodiny, známé svými intelektuálními a duchovními zájmy, jež se dědily z generace na generaci.

Václav Havel¹² byl dědečkem Václava Havla a podnikal ve stavebnictví. Proslavil se jako budovatel secesního paláce Lucerna v Praze. Zajímal se také o kulturu a politiku – přiklonil se k liberálním mladočechům. Oženil se s Hanou Kvapilovou.¹³ Jeho vztah ke kultuře se prohluboval, vydal knihu, která se zabývala náboženstvím, vědou a filozofií. Vydal ji pod pseudonymem. Pro svou rodinu nechal poblíž obce Žďárec vybudovat letní sídlo nesoucí název Havlov. Seznámil se zde s Annou Pammrovou, jež je známá především jako mystička. Napsala mnoho sbírek poezie, úvah na témata náboženská a mystická. Václav Havel vydal v roce 1920 knihu s názvem *Knih Života*, pod pseudonymem Atom. V knize jsou zápisy ze spiritistických seancí a různé komentáře. Píše o vývoji ducha a místě v kosmu, kde se nacházejí duše v posmrtném životě. Spiritismus byl nové náboženské hnutí, které se v Čechách šířilo od konce 19. století. Pro lidi je zde nejdůležitější láska a pravda, která umožňuje duchovní vývoj.

Syn Václava Havla, Václav M. Havel, byl v podnikání stejně úspěšný jako jeho otec, který se pro něj stal inspirací. Nejznámější stavbou Václava M. Havla byl Barrandov. Se svým otcem se také zúčastnil seancí, kde zapisoval jejich průběh a komentáře k nim. Byl také velice ovlivněn prvním československým prezidentem T. G. Masarykem. Zajímal se o demokracii, ale také o náboženské otázky. Základem pro život by mělo být podle něj náboženství. Masaryk byl ovlivněn náboženstvím v Americe. Konkrétně se jednalo o unitářství. V roce 1878 se oženil s Američankou Charlotte Garrigue, přičemž po svatebním obřadu následovala unitářská bohoslužba.

Otec Václava Havla stál na podobné straně jako T. G. Masaryk. Sdíleli a prosazovali podobné myšlenky. Václav M. Havel byl svobodný zednář a účastnil se činností, které byly s tímto učením spojeny. Zednářství můžeme charakterizovat i jako jisté náboženské myšlení, které se soustředí zejména na správný a čestný lidský postoj.¹⁴ Václav M. Havel byl spíše

¹² PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Vyd. 1. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 27–28.

¹³ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Vyd. 1. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 27.

¹⁴ Zednáři (*Malý slovník sekt, Karmelitánské nakladatelství*). Pastorage.cz [online]. 2000 [Cit. 2022-10-12]. Dostupné z: <<https://www.pastorage.cz/tematicke-texty/zednari-maly-slovník-sekt-karmelitanske-nakladatelství>>.

organizační typ. Okolo roku 1930 založil Barrandovskou skupinu,¹⁵ jejímž úkolem bylo nalezení řešení pro momentální hospodářskou krizi.

Jeho manželkou se stala Božena Vavrečková, dcera Huga Vavrečky. Studovala dějiny umění a velice se zajímala o kreslení. Její otec byl velmi vzdělaný muž. Pracoval jako diplomat a stal se prvním československým velvyslancem v Budapešti. Zamiloval si knihu od Josefa Šafaříka *Sedm listů Melinovi*.¹⁶ Tuto knihu dal svému vnukovi, tedy Václavu Havlovi, pro něhož se stala jakousi biblí filozofického myšlení. Poněkud jiného ražená byl strýc Václava Havla, žil velice bohémským způsobem života. Zabýval se produkcí filmů a vlastnil několik společností.

1.2 DĚTSTVÍ

Václav Havel se narodil v roce 1936. Byl prvorozeným synem, o dva roky později se narodil jeho bratr Ivan. Již v dětství projevoval Václav originální názory a myšlenky. Bohužel mu dětský svět narušila mobilizace a druhá světová válka. Navštěvoval venkovskou základní školu, podle vysvědčení byl pilným studentem a vynikal dobrými známkami. Velice rád se svým způsobem povyšoval nad svého mladšího bratra, byť šlo vlastně o dětské škádlení. Už od svých raných let, jako malé dítě, četl různé politické úvodníky a vždy k nim dodal nějaký komentář. Projevil se jako velice chytré a sebevědomé dítě, které má nadání pro tvořivost. Zajímavé bylo to, že měl daleko blíže ke svému otci než k matce. Podle dopisů je zřejmé, že otec byl pro něho důležitější. Při samotném vzpomínání na dětství se o matce moc nezmiňoval. Ve svých devíti letech spolupracoval se svým bratrem na plánu továrny, která měla pravděpodobně vyrábět „dobro“. Šlo o myšlenku šíření dobra a také o zaměstnání pro několik tisíc obyvatel. V roce 1947 byl s bratrem poslán do chlapecké školy, která se nacházela na zámku v Poděbradech. Jednalo se o Kolej Jiřího z Poděbrad. O tři roky později, tedy v roce 1950, byli Václav a Ivan posláni domů, ředitel byl poslán na práci do kladenských dolů. Ve studiu na střední škole pokračoval ve volném čase po práci.

1.3 ŠESTATŘICÁTŇÍCI

Václav Havel ve svých 17 letech organizoval politickou a literární skupinu, která nesla název Šestatřicátníci¹⁷. Název této skupiny určil rok narození členů. Ti se zajímali především o

¹⁵ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 61.

¹⁶ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 64.

¹⁷ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 75.

literaturu, politiku a filozofii. Tato skupina vydávala různé články a časopisy, patřily sem např. *Rozhovory 36* nebo básnické revue *Stříbrný vítr*.¹⁸ S realizací a vydáváním jim pomáhali jejich rodiče. Jejich pomoc svědčila o tom, že s nimi chlapci měli i v takto těžkých dobách výborné vztahy. Zvláště pak to platilo v rodině Václava Havla, která se nejvíce podílela na pomoci této skupině. Vidíme zde opět soudržnost a podporu rodiny, která podporuje své potomky a pomáhá realizovat jejich plány. Věnovali se náboženským, politickým a filozofickým otázkám. Mnoho jejich vrstevníků trávilo čas jinými volnočasovými aktivitami. Členové skupiny se později aktivně účastnili na dění jak politickém, tak i uměleckém. Tato skupina mladých chlapců měla velice striktní pravidla. Dění ve skupině a prodiskutované myšlenky a názory byly tajné. Do jisté míry se zabývali děním v padesátých letech, konkrétně v české kultuře, politice a filozofii. I přes komunismus si do svých komentářů zapisovali úplně cokoliv. Jelikož tito chlapci pocházeli z rodin, které proti komunismu vystupovaly, nebo byly v této době postihovány, psali články a sepisovali své myšlenky spíše proti komunismu. Ten do jisté míry nekritizovali, ale spíš jej ignorovali. Hlavní myšlenkou skupiny se stává také svobodný svět. Otec Václava Havla svému synovi velice rád pomáhal, neboť ve svém studentském věku prosazoval zednářskou skupinu, která měla velice podobné cíle. Václav Havel vydal již v tak v útlém věku několik článků a esejí. Snažil se odpovědět na různé filozofické, náboženské a politické otázky. Můžeme se domnívat, že tyto odpovědi se staly základním kamenem pro vývoj jeho myšlení a jeho myšlenkových směrů. To, co praktikoval v této skupině, později prosazoval také v Chartě 77. V mnoha myšlenkách, politických a etických záběrech se shodoval s Masarykem. V době dospívání nesouhlasil s částí Masarykovo projevu o morálce k desátému výročí republiky, který mu připadal zbytečný. V dospělosti tento přístup velice podporoval, měl ale jiné závěry, co se týkalo uměleckého směru. Zde se s Masarykem velice rozcházeli. Jeho myšlenky o náboženství směřovaly spíše směrem, který zastává názor, že člověk je dán přírodou a každý člověk má v sobě kus Boha. Okruh jeho přátel publikoval mnoho svých názorů a pohledů na věci náboženské, filozofické, politické... On jejich názory respektoval, ale zůstal stát mimo a zastával svou podobu myšlenek.

Zlatá éra skupiny Šestatřicátníků se datuje do let 1953 až 1954. Na skupinu navazovala skupina Post-Šestatřicátníků. Ta se předešlou skupinou jen inspirovala a zaobírala se pouze filozofickými otázkami. Členové také publikovali články o náboženství. Šlo tedy spíše o literární skupinu. V roce 1968, konkrétně po sovětské okupaci se tato

¹⁸ VÍŠEK, Martin – PROCHÁZKOVÁ – Marie – NOVOTNÝ, Tomáš. Čeští panovníci v kostce: knížata, králové, prezidenti. Pardubice: Mayday, ©2008. 126 s. ISBN 978-80-86986-16-6, s. 124,126.

skupina rozpadla. Někteří členové odcházejí do exilu. Ostatní zůstávali v zemi, snažili se psát literární díla, a někteří usilovali o vstoupení do politiky. Mnoho členů této skupiny se rozhodlo pro vstup do Československé strany socialistické. Ta se měla stát jakýmsi protipólem komunistické strany. Významnou osobou této strany byl Jan Škoda.¹⁹ Václav Havel byl jeho přítel, a proto mu byl během listopadové revoluce v roce 1989 umožněn vstup na balkon nakladatelství Melantrich, odkud zněly nad Václavským náměstím projevy Václava Havla.

1.4 POVINNÁ VOJENSKÁ SLUŽBA A DIVADELNÍ ČINNOST

V roce 1957 napsal text, který nesl název *Pokyny pro pozůstalé*²⁰. Dá se říci, že se jedná o seznam různých knižních děl, která ho inspirovala. V dalších částech se objevovaly pokyny, které byly určeny pro jeho rodinu. Po maturitě se marně pokoušel dostat na univerzitu, konkrétně humanitní, nebo umělecké obory. Kvůli svým názorům a původu to bylo nemožné. Přihlásil se ke studiu ekonomiky dopravy na Českém vysokém učení technickém v Praze, kam šel jenom proto, aby se vyhnul povinné vojenské službě. Během studia přestoupil na Filmovou a televizní fakultu Akademie múzických umění v Praze, ale ze školy odešel a vojenské službě se tím pádem nevyhnul. Službu snášel velice těžce, přišel o pravidelný kontakt se svými přáteli a jeho život plný setkávání se stal jakýmsi stereotypem vojny. Nemohl se vzdělávat a číst literární díla a tím rozšiřovat své znalosti. Bez tvůrčí schopnosti ale nezůstal, s pomocí svých přátel založil v kasárnách amatérské divadlo. Například byla zinscenovaná hra *Zářijové noci* od Pavla Kohouta.²¹ S Karlem Bryndou napsal hru, která nese název *Život před sebou a Ta vojna*.²² Později byl přijat na Divadelní fakultu Akademie múzických umění v Praze k dálkovému studium, které úspěšně zakončil v roce 1966. Po povinné vojenské službě získal s otcovou pomocí místo kulisáka v pražském divadle ABC. Velkou inspirací pro něj byli Werich a Radok. Také nějaký čas strávil v divadle Na Zábřadlí, díky kterému mohl vycestovat do Německa a Rakouska s divadelní hrou *Zahradní slavnost*. Další jeho slavnou divadelní hrou se stalo *Vyrozumění*. Hlavní roli zde hraje metafora, která vyjadřuje nesouhlas s totalitním režimem.

¹⁹ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 93.

²⁰ ŽANTOVSKÝ, Michael. *Havel*. 2. vyd. Praha: Argo, 2015. 564 s. ISBN 978-80-257-1396-9, s. 53.

²¹ ŽANTOVSKÝ, Michael. *Havel*. 2. vyd. Praha: Argo, 2015. 564 s. ISBN 978-80-257-1396-9, s. 56.

²² ŽANTOVSKÝ, Michael. *Havel*. 2. vyd. Praha: Argo, 2015. 564 s. ISBN 978-80-257-1396-9, s. 57.

2 POSTOJ K POLITICKÉMU REŽIMU

2.1 ANTIKOMUNISTICKÁ NÁLADA

Pokud šlo o uměleckou i politickou éru, všechny myšlenky směřovaly k nahrazení komunistického režimu. V šedesátých letech se Havel proslavil jako autor divadelních her. Propagoval svobodu, demokracii, byl proti komunistickému režimu. Právě jeho divadelní hry ze šedesátých let poukazyvaly na změny ve společnosti, politický režim, a hlavně na změnu v chování lidí. Velice často se jednalo o politické satiry. Postupem času se divadelní hry snažily poukázat na moderní svět, a hlavně měnícího se člověka. Do modernizace světa patřily i nové stroje, které do jisté míry člověka a jeho existenci ovlivňují. V roce 1965 se Václav Havel zúčastnil sjezdu Svazu spisovatelů. Zde mluvil o nedemokratických způsobech v zemi, které znemožňují svobodnou literaturu. Také se zastával časopisu *Tvář*, který byl komunistickým režimem zakázán a později opět povolen. Mnoho spisovatelů v té době mělo zakázanou činnost a nesměli publikovat. Havel usiloval o eliminaci absolutní moci komunistického režimu. Václav Havel se připojil ke kolektivu autorů časopisu *Tvář*. Jednalo se o legální pokus projevit názory na politiku a kulturu. Odmítal ideologii komunistického režimu, jeho základem byly projevené názory. V kolektivu autorů však došlo ke konfliktu, kdy se proti sobě postavila zakládající skupina časopisu a skupina podporující Václava Havla. V minulých skupinách působil Havel spíše jako vůdce. V tomto kolektivu se však s plnou podporou nesešel. Zakládající skupina časopisu byla také zaměřena proti režimu. Z tohoto konfliktu vzešli dva oponenti, kteří zasahovali do Havlova života i v budoucnu. Jednalo se o Bohumila Doležala a Emanuela Mandlera.²³ Tito dva se stali kritiky Václava Havla, ale také například Václava Klause. Časopis byl vydáván v různých časových intervalech po dobu dvou let. Poté byl úplně zakázán. Havel v časopise psal o demokracii, nejen v kultuře, ale v celé společnosti.

Už ve svých 17 letech poznal Olgu Šplíchalovou. Byla o 3 roky starší a velice vynikala svými názory. 9. července 1964 si ji po osmi společně strávených letech vzal. Svým rodičům tuto událost neoznámil. Dozvěděli se jí až o pět dní později. V roce 1968 Havel podepsal výzvu k obnovení sociální demokracie, což učinil ještě s několika dalšími umělci. V roce 1968 napsal dvě hry. Jednalo se o hru *Anděl strážný* a *Motýl na anténě*. V tomto roce také vycestoval do New Yorku, kde probíhala inscenace hry *Vyrozumění*, a poté navštívil Velkou

²³ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 136.

Británii. Během sovětské invaze v srpnu 1968 se zapojil do svobodného vysílání Československého rozhlasu.

2.2 CHARTA 77

V roce 1974 přijal místo v trutnovském pivovaru, kde pracoval asi 9 měsíců. Byla to pro něj jistá forma útěku z vyhnanství z české kultury a politiky. Díky zkušenostem z této práce vznikla divadelní hra *Audience* z pivovarského prostředí. V roce 1975 napsal dopis Gustávu Husákovi, ve kterém píše o porušování lidských práv, kontrolách obyvatel, zákazech, nebo omezení publikování děl spisovatelů. Havel v dopise směřuje spíše k budoucnosti. Režim na tyto dopisy reagoval velmi tvrdým způsobem. Lidé, kteří zastávali v dopisech svobodu a stavili se proti komunismu, byli potrestáni dlouhými výslechy, domovními prohlídkami a častými kontrolami Státní bezpečnosti. Zatímco dopis od Havla byl vrácen jako nepřečtený, pouze s poznámkou *postoj proti komunismu*.²⁴ Nebyl tedy nijak potrestán, ale dostal se opět do hledáčku Státní bezpečnosti, která ho od tohoto okamžiku nenápadně sledovala.

Havel vynikal nejen jako autor divadelních her, ale také jako spisovatel. Dalo by se říci, že velkým vzorem pro něj byl Franz Kafka. Můžeme nalézt určitou podobnost v jejich literárních dílech. Kafka se stal Havlovi vzorem již v padesátých letech, zejména svým smyslem pro absurditu. Velkým vzorem se mu stal také Josef Šafařík. Havel o něm napíše několik textů, které jsou vydávány v samizdatové literatuře. V textech zdůrazňuje právě výjimečnosti v Šafaříkových názorů a také jeho pozici myslitele, který uměleckou formou poukazuje na mnohé filozofické názory a prosazuje je. Právě tyto názory, které se týkají také aktuálního dění, jsou schované za řadou metafor a slovních hříček. Havel a Šafařík se mnoho let shodovali ve svých názorech a byli si navzájem inspirací. Tento vztah změnil rok 1977, kdy se Šafařík rozhodl nepodepsat Chartu. Dokonce tuto skutečnost považoval za Havlovu obrovskou chybu. Nikdo by podle něho neměl přecházet z literatury do politiky. Dalším, kdo ovlivnil Havlovo literární myšlení byl jeho mladší bratr Ivan M. Havel. Ten se zajímal spíše o vědu, jeho texty nejsou ale jen vědecké a filozofické. Zaměřoval se na kybernetiku, z níž získal doktorát. Jeho díla jsou tedy zaměřená na formy vnímání, komunikaci, lidskou a umělou inteligence. V době Sametové revoluce měl velice významnou roli, a to udržovat fungující systém ústředního orgánu revoluce, Občanského fóra. Poté se vydal svou vlastní cestou. Psal krátké eseje na témata vědy a společnosti. Dále se zabýval jazykem a etikou. A

²⁴ VÍŠEK, Martin – PROCHÁZKOVÁ, Marie – NOVOTNÝ, Tomáš. *Čeští panovníci v kostce: knížata, králové, prezidenti*. Pardubice: Mayday, ©2008. 126 s. ISBN 978-80-86986-16-6, s. 124.

v neposlední řadě psal o tématu komunikace. Ve svém bratrovi podnítl přemýšlení o jazyce a tématu umělé inteligence.

Sedmdesátá léta znamenala pro Havla odklon od oficiální české kultury. Toto vyhoštění ho donutilo k stáhnutí se do soukromí. Přestěhoval se na venkov blízko Krkonoš. V této době se jeho díla, ať už literárního, nebo divadelního žánru obsahují zpracování aktuálního dění v mnoha metaforách, a také se zabírají společenským děním. Soukromá díla také psali Havlovi přátelé, různí spisovatelé, novináři, historici a další důležité osobnosti. Všichni tito lidé se podílejí na odklonu od povolené české kultury. Později zakládají novou skupinu píšící v exilu. Pro Havla bylo soukromí a samota velice důležité. Na první místo se dostaly jeho myšlenky a náměty, které později prosadil do svých děl. V životě Václava Havla byl velice důležitý filozof Jan Patočka. Ten patřil mezi první mluvčí Charty 77. Během svého života byl na popud komunistů dvakrát vyhozen z Karlovy univerzity. Veřejně se stavěl proti režimu. Byl vyslýchán policií a následně roku 1977 zemřel. Od této chvíle se stal Patočka pro Havla jakýmsi symbolem myšlenkového směru. Patočkův odkaz měl jasný význam, a to myslet svobodně. V roce 1986 získal Havel cenu Erasma Rotterdamského.²⁵ Tuto cenu získal za svou práci a po jejím převzetí odkazoval především na Patočku. Havel jeho památku připomínal později také ve svých prezidentských projevech, kde mluvil o symbolech české národní identity a také o boji za svobodu. Patočkův vliv v Havlovi vyvolal jakousi tendenci k plnému filozofování. Oba měli velice podobné názory, které stály na určitých stejných bodech, například měli odpor k nacionalismu.

Vzniklo také undergroundové společenství, které odmítalo komunistický režim a oficiální kulturu. Výtvary jeho protagonistů se v mnohých případech staly nepochopitelné nebo provokativní. Mezi tato společenství by se dala řadit hudební skupina The Plastic People of the Universe. Postupem času a také díky různým vztahům členů této skupiny došlo ke spojení s filozofickým a teologickým směrem. Ke sblížení Václava Havla s undergroundovou skupinou došlo v roce 1976, kdy se sešel s Ivanem Martinem Jirousem, neoficiálním vůdcem českého undergroundu. Ten Havlovi pouštěl různé rockové písničky a ukazoval mu jejich tvorbu. Z této tvorby výrazně číselala lidskost, bída a jakýsi bezmocný život. V tomtéž roce proběhl proces se skupinou The Plastic People of the Universe. Kdy se následně Václav Havel spolu s ostatními osobnostmi disentu za skupinu postavili. V dalším roce sepsal s přáteli Chartu 77. Prohlášení Charty podepsalo 241 podporovatelů.²⁶

²⁵ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 145.

²⁶ ŽANTOVSKÝ, Michael. *Havel*. 2. vyd. Praha: Argo, 2015. 564 s. ISBN 978-80-257-1396-9, s. 182.

Podepsané dokumenty měly být odeslány do jiných států. Pro podání dopisů do poštovních schránek byl vybrán Pavel Landovský a Ludvík Vaculík. Spolu s Havlem tedy vyrazili k několika poštovním schránkám. Byli ale zatčeni Státní bezpečností a odvezeni k několika hodinovým výslechům. Následně byli propuštěni a poté opět zatčeni. Tento postup se opakoval téměř celý týden. Následující den se o Chartě psalo v mnoha novinových článcích např. ve Francii, Itálii, Británii, Spojených státech, v Německu a dalších zemích.

Charta 77 se stala velkou kapitolou Havlova života. Celé uskupení obsahovalo 3 politické směry. Jednu část tvořili bývalí komunisté, dále liberálové, ti směřovali spíše k Masarykovu odkazu, a v neposlední řadě zde byl křesťanský proud, který obsahoval velice široké spektrum názorů. Církev byla v této době velice kontrolována.

2.3 DOPISY OLZE

V období od roku 1977 byli zatýkáni různí členové disidentských a undergroundových skupin. Mezi ně patřil například Petr Uhl, Václav Benda a další.²⁷ Roku 1977 došlo k zatčení také Václava Havla a v letech 1979 až 1983 probíhal jeho proces. Bylo to jeho první věznění. Havel byl odsouzen za činnost ve Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. S tématem disentu a režimu vzniklo mnoho literárních a poetických děl. Dá se říci, že roku 1989 končí velice populární undergroundové skupiny. Členové těchto skupin se stávají různými politickými nebo kulturními osobnostmi. Nejslavnější filozofickou knihou Václava Havla se staly *Dopisy Olze*, jež je sebráním dopisů, které psal své manželce Olze z vězení. Toto filozofické dílo bylo poprvé vydáno v roce 1983 a následně bylo distribuováno do několika zemí. Dílo obsahuje politické, filozofické, kulturní otázky a odpovědi na ně. Dále se v knize nacházejí různé disidentské texty spisy o lidských a občanských právech. Toto dílo bylo neplánované. Psaní dopisů byla jediná povolená činnost ve vězení, kterou mohl Havel vykonávat. Nejprve psal manželce o konkrétních pokynech, různých otázkách na její osobu nebo domácnost. V dopisech byly také požadavky na věci, které potřeboval. Začátkem léta 1980 změnil dopisy svůj obsah. Každodenní psaní o různých pokynech a otázkách se změnilo v psaní filozofické. Dopisy obsahovaly postupem času kupříkladu filozofické úvahy o vězení nebo o disidentu. Dále psal o řádu světa, odpovědnosti, společnosti jako celku a době, ve které žil. Havel není považován za filozofa, spíše za filozofa amatéra. O filozofických otázkách přemýšlel ve vězení, kde měl mnoho času a všechny své závěry psal právě do dopisů své manželce. Přemýšlel nad děním ve světě, také o určité jednotě

²⁷ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 180.

lidstva, celé přírody a vesmíru. V textech se rozepsal také o Bohu. Velice nerad o tomto tématu psal, nepovažoval se za úplného křesťana. Považoval se za fyzickou osobnost, nikoli za osobnost mytickou. Následující úvahy se nesou v duchu vyprávění různých situací z jeho života. Situace jsou přiváděny do filozofických otázek a následně rozepisovány. Například mravní dilema, které nám klade otázku, jestli máme v tramvaji označit lístek nebo neoznačit. Následně si kladl morální výčitky. Nejvíce se věnoval roku 1977, kdy byl propuštěn z vazby. Propuštění bylo za jistý ústupek totalitnímu režimu. Havel toto prohlášení bral spíše jako jistou hru. Veřejnost, a i někteří členové Charty se domnívali, že se této činnosti vzdal. Jeho ústupek byl obhajován tím, že byl Havel ve vězeňském prostředí a celá tato situace mu nebyla příjemná. V žádném případě se nejednalo o zradu. Havel byl později za tuto zkušenost rád. Dostal se do těžké situace, z které ale vyplývalo mnoho konfrontace. Tuto situaci později chápal trochu jinak a sám se sebou došel k přijetí a pochopení svého minulého rozhodnutí. Nejprve byly tyto texty osobní a soukromé, ale postupem času byly psány pro publikaci a šíření ve společnosti. Vězeňská pravidla určovala různá omezení v psaní dopisů. Václav Havel měl dovolené pouze tři adresáty. V této době již nebyli jeho rodiče naživu. Povolení adresáti tedy byli manželka Olga, bratr Ivan a jeho žena. Jméno bratrovy manželky poté sloužilo pro Havlovu milenkou Annu Kohoutovou. Olga a Anna psaly dopisy spíše o konkrétních věcech z domácnosti. Bratr Ivan ve svých dopisech nabádal svého bratra k filozofování. V dopisech také psal o různých knihách, které přečetl. Nejdůležitější byly různé filozofické tituly, které svému bratrovi po přečtení do dopisu shrnul. Později psal Ivan dopisy jako Olga. Šlo o jisté krytí. Ivan také při psaní dopisů spolupracoval s několika autory, kteří do dopisů citovali přesné a potřebné filozofické pojmy. Do textu dopisů také zasahoval Zdeněk Urbánek. Byl velkým ateistou a náboženství vnímal jako způsob bláznivého života. Ke katolicismu měl hlavně velký odpor. Judaismus respektoval pouze kvůli holocaustu. Myšlenku náboženství vnímal jako nedospělost lidí a jejich potřeby fiktivního světa po smrti. Více se z Urbánkových textů nedochovalo. Kopie dopisů se nedělaly a vzhledem k častému stěhování rodiny po propuštění z vězení se některé dopisy nenávratně ztratily.

Obsahy dopisů, které byly posílány do vězení, zmiňovaly a shrnovaly obsahy nových samizdatových děl. Například své texty psal Havlovi pod jménem manželky Olgy i Zdeněk Neubauer. Většinou se v textech jednalo o význam a pochopení božství. Ve svých dopisech psal Havel také o vesmíru a celku přírody, který je propojen a skrývá mnoho tajemství. Nezabýval se tedy pouze filozofickými otázkami, ale také důležitými otázkami vědy. Věda je důkazem všeho, proto do dopisů shrnul Havlův bratr i mnoho vědeckých děl, článků a názorů. Zdeněk Neubauer byl osloven nejdříve bratrem Ivanem. Jednalo se o pomoc s

porozuměním Václavovým filozofickým textům z vězení. Neubauer napsal názor na tyto texty a Ivan tento názor poslal Havlovi do vězení. Po tomto dopise se Václav přestal vidět jako filozof. Byl zklamaný z jeho předešlých textů, které najednou neměly smysl. Rozhodl se tedy napsat obhajobu svých názorů a myšlenek. Také došlo k pochopení kritiky ze strany Neubauera, který poukazoval pouze na části textů a neodsuzoval celé obsahy. Postupem času se Zdeněk Neubauer stal samostatným pišícíím právě pod krycím jménem Havlovy manželky Olgy. Docházelo tedy k zodpovězení několika nejen filozofických otázek. Havel poprosil svého spoluvězně Dominika Duku, kněze a tajného dominikána, aby po svém brzkém propuštění vyhledal Zdeňka a pokusil se vydat obsahy Havlových dopisů. Václav Havel také v dopisech nepříliš rád psal o Bohu a náboženství. Nešlo přesně o zodpovězení filozofických otázek na teologické téma. Neraď náboženství strukturoval pouze do jedné bytosti, která by měla celou tuto formu představovat. Také se dostal do určitého osobního sporu, souboje, hlavními protivníky bylo křesťanství proti osvícenské podobně pohledu na svět a náboženství.

2.4 KAMPADEMIE

Okolo roku 1970 se scházela skupina disidentských filozofů. Převážně se scházeli v domě na Kampě. Díky tomuto místu se skupině a přednášejícím přezdívalo Kampademie. Šlo o jisté podobenství s platónskou skupinou. Členové si četli různé Platónovy texty a také se zabírali filozofickými otázkami, které plynuly z dění v zemi. Ve skupině se oslovovalo jmény přeloženými do latiny. Později si vymysleli vlastní systém přezdivek, ten stál na podkladu z díla *Pán prstenů*. Tato skupina se hlásila k Patočkovu odkazu. Společenství zahrnovalo mnoho podskupin, které se rozcházely v určitý zájmech. Jiné zájmy, a tudíž jiný směr, vznikaly převážně ze střetu moderní vědy a náboženství. Do této skupiny patřil i bratr Václava Havla Ivan.

Václav Havel se velice sblížil s katolickou Kampademií. V roce 1985 vydal samizdatový sborník s názvem *Hostina*.²⁸ Toto dílo obsahovalo spíše filozofické texty, do kterých přispěli svými názory i členové Kampademie. Po propuštění z vězení se konečně setkal se Zdeňkem Neubauerem. Mezi lety 1983 až 1988 sloužil pro setkání skupiny Kampademie Havlův Hrádeček. Havel ve skupině i přednášel, první dva roky o filozofovi Josefu Šafaříkovi. Následující dva roky přednášel své eseje. Jednalo se o díla *Politika a*

²⁸ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 222.

*svědomí a Příběh a totalita*²⁹. Dále také přednášel o socialismu. V letech 1986 a 1987 přednášel své myšlenky a také různá vysvětlení svých divadelních her. Jednalo se o hru *Pokoušení* a také *Largo desolato*³⁰, to byla jeho první hra po propuštění z vězení. Tato hra popisovala spíše počínající deprese ve vězení a následně i po jeho propuštění. Havel upozorňoval na lehkost učinění hříchu. Neubauer zase viděl problém v okultismu³¹. Naopak Havel jím byl spíše nadšen. Okultismus se stal jakousi tradicí jeho rodiny. Poslední setkání skupiny se konalo v roce 1988, následného roku už Havel na toto setkání nenalezl čas.

²⁹ Tamtéž, s. 228.

³⁰ Tamtéž, s.229.

³¹ Označení pro učení, nadpřirozené síly. *Okultismus – Sociologická encyklopedie*. [online] [Cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Okultismus>.

3 MANDÁT PREZIDENTA REPUBLIKY

3.1 ROK 1989 JAKO ČAS ZMĚN

Velký milník nejen pro Havla, ale pro celou zemi, nastal v roce 1989, kdy ukončila listopadová revoluce komunistický režim. Revolučním aktérem se stal právě Václav Havel. Do nejdůležitější demonstrace se nezapojil aktivně, stal se ale hlavní postavou nově vzniklého sdružení Občanské fórum. Byl důležitou postavou také díky své disidentské minulosti a věznění. Jeho role se potvrdila, rozhodnutím Občanského fóra o jeho vhodnosti na kandidáta prezidenta. Dne 29. prosince 1989 došlo k volbě prezidenta tehdy ještě Československé socialistické republiky. Stál proti komunismu i v době jeho nejvyšší moci, což byl jeden z důvodů jeho zvolení. Pro obyvatele se stal nejen politickým, ale také duchovním a jakýmsi morálním vůdcem. Byl často nazýván jako „vzkříšený Masaryk“. V českých zemích panovala jistá symboličnost právě v místě sídla krále. Neodmyslitelně do těchto symbolů patřil Pražský hrad. Ten byl sídlem několika králů, a hlavně sídlem prvního Československého prezidenta T. G. Masaryka. Ten si toto sídlo vybral sám právě na základě jisté symboliky pro český národ. Dále do těchto symbolů patří Lány. Tato dvě místa se za Masarykových dob stala pro obyvatele symboly demokracie. Václav Havel jako prezident musel na tuto symboliku přihlížet. Nedílnou součástí prezidentského tématu se staly také parodie. Sám Havel se nad těmito vtípky usmíval, ale na druhou stranu také poukazoval na fakt, že je potřeba si udržet jistou autoritu demokratických institucí a osobností. Bylo potřeba změnit nejen symboliku země, ale také celý její systém. Důležité bylo lidem představit samotnou tvář demokracie a do jisté míry obnovit správný řád a chod státu. Započaly spory právě o název státu a jeho znak. V roce 1990, konkrétně v červenci, byl Havel zvolen prezidentem podruhé. Právě od tohoto roku se do popředí dostaly Havlovy starší texty. V době jeho prezidentství knihy spíše nevydával, bylo to z jednoduchého důvodu a to, že během své výkonné práce nenalezl čas na psaní. Jeho nejoblíbenějším žánrem se tak staly projevy.

3.2 PREZIDENT

Jako prezident měl těchto projevů mnoho a využíval je ke sdělení nových informací, různých nových názorů a tak dále. Jeho projevy obsahovaly mnoho důležitých názorů a již v roce 1990 byly vydány v knize *Letní přemítání*.³² Také se aktivně účastnil rozhlasových rozhovorů, které v pravidelném čase vedl v Českém rozhlase. Tento rozhlasový pořad nesl název *Hovory z Lán*.³³ Tyto rozhovory probíhaly každý týden, byly zde však pauzy z důvodu různých politických návštěv prezidenta v jiných zemích. Tento rozhlasový pořad se v průběhu let přejmenoval, změna proběhla ale pouze v předložce, kdy se z *Hovorů z Lán* staly *Hovory v Lánech*. Zprvu se jednalo spíše o Havlův monolog, po roce 1998 došlo však ke změně, kdy Havel vedl dialog se svým hostem. Hosté bývali většinou politici, novináři, filozofové a další osobnosti. V roce 2000 pořad skončil z důvodu vyčerpanosti všech témat a názorů. Tento důvod uvedl sám Havel a na rozloučení natočil krátké video. Pořad se stal velice populární. Zazněla zde filozofická, etická a politická témata. Jednalo se například o volební systém, školství, zemědělství, zdravotnictví, vztah národa ke státu, historické poznatky. Havel používal dva termíny označení státu, a to mravní a duchovní. Také se jednoznačně nehlásil ani k levici nebo k pravici. Měl silný vztah k tradicím. Nehlásil se k žádnému náboženskému proudu, ale byl rád, že tyto proudy jsou v zemi podporovány. Zejména v době jeho prezidentství můžeme vidět to, jak používal prvky převážně z křesťanství. Právě při svých projevech mluvil o Pánubohu, nebo projev ukončil slovním spojením S Pánem Bohem. Dalo by se říci, že byl příznivcem právě křesťanské víry, ale chtěl si zachovat svou neutralitu.

V roce 1996 se musel potýkat s velmi bolestivou ztrátou, když zemřela jeho manželka Olga. Téhož roku málem podlehl rakovině. Následného roku se oženil s Dagmar Veškrnovou. S tou už po několik let tvořil neoficiální pár. Reakce společnosti na tento sňatek byla spíše kritická. Různé bulvární články útočily spíše na osobu manželky Dagmar než na samotného prezidenta. Havlův brzký sňatek vyvolal ve společnosti mnoho odsuzování. Vztah s manželkou Olgou byl sice blízký, ale spíše byl založen na vzájemné podpoře a důvěře. Olga byla starší a v mnohých případech Václavovi radila. Její důvěra a podpora se

³² KREJČÍŘ, Jaroslav – SOJÁK, Stanislav – VÍT, Jaroslav. *Dějiny české, chronologický přehled*. Praha: INFOA, 2010. 160 s. ISBN: 978-80-7240-682-1, s. 93.

³³ PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5, s. 281.

stala stavebními pilíři pro jeho politický i osobní rozkvět. Dagmar vyvolávala na hradě různé konflikty, což Havlovo chování velice ovlivnilo.³⁴

Rok 1996 sebou nesl i zdravotní problémy prezidenta. Lékaři mu diagnostikovali nádor na pravé plíci, následovalo podezření na rakovinu plic. Po operacích se Havlův zdravotní stav zlepšil.

Během této kauzy ztratil Havel svůj osobitý respekt. Tohoto dění využil Václav Klaus, zakladatel Občanské demokratické strany, který se stal jeho rivalem. Oblíbenost Havla v České republice velice klesla, upadl také počet posluchačů projevů a názorů. Na úpadek popularity reagoval tak, že své projevy přenesl více na svět než na jedinou zem. Realizováním tohoto nápadu se stala konference Fórum 2000. Ta představovala nejen náboženské osobnosti, ale také kulturní, literární, ... Jednalo se o přehlídku různých zahraničních osobností a představení jejich zájmů. Většina osobností však pozvání na konferenci odmítla. Zdála se jim zbytečná. Jednou z hlavních osobností konference se stal Dalajláma. Blízcí přátelé Havla nesouhlasili s jeho postem prezidenta. Bylo to z toho důvodu, že tato činnost Havla ničila a znemožňovala jeho tvořivost. Post prezidenta Havla opravdu velice vysílil, týkalo se to jeho fyzické i psychické stránky. Na začátku mandátu se setkal s mnoha novými osobnostmi a zkušenostmi. Tyto faktory mu přinesly mnoho inspirace pro nové myšlenky a otázky. Postupem času těchto informací bylo ale mnoho a nebyl čas na zodpovězení všech otázek a myšlenek. Tento způsob života se stal pro něj velice náročným, zasahoval zde i bulvár, který ve většině případů útočil svými články na manželku Dagmar. Období prezidentství bylo velice dlouhé a vysilující, ke konci tohoto období byl Havel hodně vyčerpán a utrpěl určitou ztrátu inspirace k psaní textů. Po dlouhých 13 letech opustil Hrad za doprovodu obrovského potlesku a respektu obyvatel. Dalo by se říci, že na nějaký čas odešel do ústraní, aby nabral nové síly. I společnost ho přesunula takřka na druhou kolej. Dostal se tedy do pozadí politického, kulturního a vědeckého dění v zemi. Tuto pauzu od veřejnosti a politiky ale potřeboval. Uvědomil si smysl svého života a také se vrátil k tradici své rodiny, ke spiritualismu. V roce 2008 a 2010 podpořil Stranu zelených. Roky strávil přemýšlením o svých skutcích, také bojoval proti různým bulvárním útokům nejen na sebe, ale i na svou manželku. Postupem času se jeho popularita opět zvýšila.

Stal se jakýmsi symbolem pro Českou zemi a svět. Už od mládí vyrůstal v režimu, se kterým nesouhlasil a vždy stál proti němu. Kvůli svému postoji byl několikrát zatčen. Ve vězení absolvoval několik dlouhých a náročných výslechů, málem zde i zemřel. Rozhodl se,

³⁴ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 205.

že půjde správným směrem, a to směrem demokracie a svobody země. Po 13 letech opustil Pražský hrad. Stal se morální a respektovanou autoritou nejen v České republice, ale i ve světě. Během života čelil také rozsáhlé kritice nejen v době komunismu, ale i v době svého prezidentství.

3.3 OSUDNÝ DEN

Den 18. prosinec 2011 se stal konečným pro tuto velkou osobnost. Neodešla jenom jeho průbojnost, ale také jeho lidskost, která se zaměřovala na pravdu a dobro. Lidé od oznámení o úmrtí začali pokládat svíčky na Pražském hradě, vesnickém sídlu Hrádeček i dalších místech. K připomenutí jeho památky se konal průvod, jako to bylo 17. listopadu roku 1989. Lidé na památná místa pokládali například i cigarety a pivo. Ostatky byly převezeny do Prahy, kde lidé mohli projevit svou soustrast a smutek. Vláda české republiky vyhlásila státní smutek, pro který se rozhodla i vláda Slovenské republiky. Ostatky byly nakonec převezeny do Vladislavského sálu, kde byl Havel poprvé zvolen prezidentem. Vyjádřit smutek a soustrast přijeli nejen obyvatelé České republiky, ale i zahraniční osobnosti.

4 POLITICKÉ MYŠLENÍ VÁCLAVA HAVLA 1989–1993

4.1 ČESKOSLOVENSKO A JEHO ROLE V EVROPĚ

Po svém zvolení prezidentem republiky byl velkou částí společnosti vnímán jako druhý Masaryk. Charta 77 byla výsledkem jeho statečnosti a boje proti režimu. Tento dokument byl jakousi vidinou nového politického režimu demokracie. Prosazování této listiny v době totalitního režimu bylo velice riskantní. Touha po demokracii však tento fakt převážila. Z počátku podepsalo Chartu pouze pár obyvatel, kteří se nebáli vystoupit proti režimu, neviděli budoucnost komunismu a byli schopni nést trest za její šíření. Velkou část tvořili lidé, kteří komunistický režim nesnášeli. Havel rád říkal, že proti československé vládě nevystupuje, protože je komunistická, ale proto, že je špatná.³⁵ Byl nespokojený s tím, jak vláda přistupovala k obyvatelům země.

Rok 1990 byl rok oslav a radosti. Společnost byla motivovaná novým začátkem života a také našeho státu. Bylo zde mnoho plánovaných změn, které měly stát posunout dále. V tomto roce měly názory Václava Havla největší dosah ve společnosti, která ho plně podporovala. Jeho hlavním cílem, a také společnosti, byly svobodné volby, které by demonstrovaly nástup demokracie. Pro Havla byl posun na prezidentskou pozici šokem. Změna byla náhlá, z nenáviděné, odsouzené postavy se stal tím nejvyšším ve státě.³⁶ Tento fakt byl pro něj absurdní a stále nevěřil aktuálnímu dění. I několik týdnů po své inauguraci měl strach z odposlechu a následného zatčení. Z tohoto důvodu byl velmi opatrný na sdělování informací v místnostech, které neznal.

Měl problém také s rychle rostoucí popularitou, se kterou se učil žít. Jeho popularita přerostla v pojem, který nazýváme *havlománie*.³⁷ Právě toto období rozdělilo společnost na dvě části. Jednou částí se stali podporovatelé a proti nim stáli odpůrci. Na Václava Havla byly kladeny vysoké nároky a očekávání, které v realitě nebyly možné. Od svého zvolení čelil mnoha problémům s nově přichozím politickým režimem. Lidé posílali na Hrad mnoho dopisů s požadavky, které Havel nemohl splnit. Přílišné očekávání ze strany společnosti přivádělo Havlovy pocit nejistoty a bezmoci. Stát s novým politickým režimem neměl stanovenou cestu orientace a působení v Evropě. Veškeré úsilí vybudovat nejlepší demokratický stát bylo na prezidentovi. Havel byl vytížen všemi dotazy a prosbami od

³⁵ KAISER, Daniel. *Disident: Václav Havel 1936–1989*. Praha: Paseka, 2009. 276 s. ISBN 978-80-7432-012-5, s. 241.

³⁶ KREJČÍŘ, Jaroslav – SOJÁK, Stanislav – VÍT, Jaroslav. *Dějiny české, chronologický přehled*. Praha: INFOA, 2010. 160 s. ISBN: 978-80-7240-682-1, s. 93.

³⁷ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 10.

společnosti. Například to byli lidé z továren, kde byl stále ve vedoucí pozici velice kontroverzní komunista a oni požadovali změnu ve vedení. Těchto proseb dostal Havel opravdu mnoho a nebylo v jeho silách všechny splnit a vyřešit. Jeho asertivní chování v tomto případě neobstálo a svůj volný čas trávil právě řešením těchto proseb.

Proti opozici stál sám. Zbraň opozice spočívala z velké části v tom, že Havel byl na post prezidenta dosazen z pozice disidenta. Ve společnosti byla tato situace chápána spíše jako šťastný a správný konec. Jeho první prezidentský projev dal společnosti naději na lepší život a utvrdil každého občana, že je důležitým článkem národního celku. Opozice vytýkala Havlovi jeho mírnost vůči společnosti.³⁸

Na počátku své funkce prezidenta se rozhodl o rozsáhlou amnestii pro vězně, to společnost nepřijala moc dobře. Vězně vnímal jako sebe, z tohoto důvodu viděl všechny vězně jako nevinné, neboť on sám byl nespravedlivě odsouzen. S amnestií se pojilo mnoho demonstrací vězňů, kteří požadovali svobodu. Největší nepokoje byly v Leopoldově na Slovensku.³⁹ Povstání zde bylo velice kruté, vězni se zabarikádovali a musela je zpacifikovat policie. Tato situace byla pro Havla velice nekomfortní. Vězni oslavovali Havla, jeho udělení amnestie, ta se na ně ale bohužel nevztahovala. Amnestii těmto vězňům udělit nemohl, jelikož se jednalo především o vrahy. Ale díky své vřelé povaze a touze po spravedlnosti přemýšlel o možném kompromisu.

Z jeho zvolení nebyla nadšená jenom československá společnost, jeho novou prezidentskou roli uvítala také většina států Evropy. Po své inauguraci se rozhodl k cestě po Československu. Dále také navštívil státy Evropy, prvním bylo Německo. Tato cesta byla připravována velice narychlo, bylo to z důvodu předcházející pozvánky z Moskvy. Havel nechtěl orientovat zemi směrem na Východ, proto zvolil jinou zemi, kterou navštíví pod statutem prezidenta republiky. Následovala návštěva Spojených států. Své politické myšlení přizpůsoboval poznatkům z minulosti. Chápal, které země jsou důležité ke spolupráci a díky historickému kontextu mohl předpokládat jejich spolupráci a činnost. Jeho rozhodování pramenilo z poučení z historie. Jeho první světové uvědomění bylo hlavně to, aby Spojené státy americké přijaly roli rovnocenného státu a nepovažovaly se za vedoucí mocnost světa. Své politické poznatky uměl podat velice vtipně a lidsky. Každé slovo bylo dobře promyšlené a sdělení pro společnost byla přednesena jednoduchou formou, aby každý občan mohl pochopit hlavní cíl jeho myšlenky. Na návštěvě Spojených států amerických zazněla

³⁸ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 10–15.

³⁹ Tamtéž, s. 18.

také myšlenka odchodu sovětských vojsk z Československa. Havel si dobře uvědomoval, že pro zemi není dobré, aby na území demokratického státu byla armáda takové velmoci jako byl Sovětský svaz s ohledem na minulost.

Jeho nadšení pro novou funkci bylo obrovské. Zaměřil se nejen na vnitřní politiku, ale soustředil se také na problémy nejen v Evropě. Přemýšlel o tehdejších problémech a jejich možných řešení. Velice často se vracel k historickým událostem, kde čerpal jakousi inspiraci pro svou současnost. Hlavní město pro něho představovalo srdce celé Evropy, a proto nabízel světovým mocnostem možnost schůzí právě v Praze. Tyto návrhy nebyly nikdy zrealizovány. Už jen touto myšlenkou chtěl poukázat na to, že Československo je země s malou rozlohou, ale její bohatství vychází právě z její otevřené politiky. Chtěl, aby byla naše země vnímána jako silný stát, který byl schopný během několika dnů přemoci komunistický režim a dokázat dát lidem svobodu a demokracii. Československá republika se dostala do podvědomí celého světa právě díky Sametové revoluci. Nejlépe o ní mluvil právě Václav Havel, který dokázal svůj projev přizpůsobit posluchačům a svými citáty a vtipy si každého posluchače dokázal získat.

4.2 NOVÉ ZMĚNY

Ve svém novém postu naléhal na změny všeho druhu. Zaměřoval se i na podřadnější věci, které pro něho tvořily podstatu fungování společnosti. Tyto změny přicházely velmi rychle a nápadů bylo nespočet. Společnost si kladla otázky spojené právě s Československem. Havel si byl vědom toho, že si společnost hodně zakládá na historických symbolech. Vydal se po stopách T. G. Masaryka, který byl pro společnost tím největším symbolem Československa. Stejně jako Masaryk i Havel nepatřil do žádné politické strany, stál sám proti všem. Nejraději se sdružoval se členy různých politických skupin. Na počátku jeho prezidentského postu měl problém s vymezením se proti všem politickým stranám. Největší problém s tím mělo Občanské fórum. To sice Havel založil, ale po jmenování do funkce prezidenta se od něho vzdálil. Tento fakt nesli členové fóra špatně, Havel ale prosazoval myšlenku právě nestrannosti svého politického působení.⁴⁰ Pro celou společnost byla změna politického režimu velice důležitá. Velkou překážkou zde byla nedůvěra a také častá podezření ze strany vlády. Během komunistického režimu byly vedeny pravidelné kontroly občanů i politiků. S novým politickým režimem se tyto kontroly zrušily. Bohužel trvalo opravdu mnoho měsíců než politici a všichni občané přizpůsobili svou důvěru novému

⁴⁰ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 30.

režimu. Bylo pochopitelné, že právě s důvěrou budou mít obyvatelé problém. Od roku 1948 se kontroly a přísné programy staly součástí jejich životů. Touto nedůvěrou byla ovlivněna do jisté míry i politika. Mnoho politických osobností se stále obávalo kontrol a následného zatčení. Docházelo také k rozdělení společnosti v rámci politické minulosti. Bývalí příslušníci komunistické strany byli ve společnosti „černými ovci“. Někteří obyvatelé vstoupili do komunistické strany pouze proto, aby se vyhnuli problémům spojených s nesouhlasem. Hlavní vidina byla například dobře placená práce nebo zajištění budoucnosti pro své děti, které mohly studovat neomezeně. Lidé, kteří stáli proti režimu, byli právě v těchto situacích omezováni. Mnoho lidí se po pádu komunistického režimu přidalo svobodně na stranu demokracie. Jejich politická minulost byla bohužel problémem. I tímto se Havel zabýval. Bylo mu jasné, že společnost potřebuje spojit. Bývalé příslušníky komunistického režimu bylo potřeba zpět zahrnout do společnosti. Mnoho komunistických politiků změnilo svůj politický postoj k demokracii. Bylo potřeba těmto politikům začít věřit. Například ve vládě byl Miroslav Vacek, což byl československý důstojník a příslušník komunistické strany.⁴¹ Mnoho členů vlády bylo proti jeho jmenování do vlády a výkonu práce. Havel se snažil tuto nenávist potlačit a Vacka se zastával. Ten svou práci odváděl dobře, ale členové vlády a značná část společnosti stála proti němu. Havel se ho snažil začlenit do politiky státu a tím předejít odporu společnosti. Dále šlo také o spojení všech obyvatel země nehledě na jejich politickou minulost nebo aktuální politickou příslušnost. Právě v tom spočívala myšlenka Havlovy demokracie.

4.3 POČÍNÁJÍCÍ PROTIVNÍK

Do nové vlády jmenoval Havel mnoho známých osobností, ale také nové, mladé lidi. Jednou z postav, která následně ovlivnila život Václava Havla byl Václav Klaus. Ten k Havlovi zprvu vzhlížel a jeho politické názory akceptoval a souhlasil s nimi. Během následujících let se jejich vztah zhoršil. Existuje zde domněnka, že za zhoršení jejich vztahu může změna oslovení Václava Klause. Václav Havel měl zaměnit jeho příjmení.⁴² Havel prosadil Václava Klause na post ministra financí. Klaus zde odváděl svou práci dobře a díky tomu se zviditelnil. Byl mu nabídnut dokonce post guvernéra České národní banky. Přijetí této nabídky by znamenalo jeho vyloučení z politiky. To nesl velice těžce a z tohoto činu obvinil právě Václava Havla. Jelikož Klaus založil politickou stranu, která nesla název Občanská

⁴¹ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 52.

⁴² Tamtéž, s. 56 – 57.

demokratická strana,⁴³ která navrhovala v parlamentu změny v ekonomice. Na rozdíl od Havla, který si politické prostředí okolo sebe netvořil. Sám sobě byl oporou. Havel chtěl tímto jmenováním do České národní banky omezit Klausovu moc ve sféře ekonomiky státu, které hrozila revoluce. Tomu chtěl Havel zabránit právě změnou postavení ministra financí. Ten pochopil tento čin jako útok na svou osobu. Havel nebyl zastáncem osobních dohadů, a proto v této situaci odstoupil od nároků a svého přání vůči Klausovi. Později tohoto činu však litoval. Jeho politika byla bez značných dohadů, Havel vždy navrhl spravedlivý racionální kompromis, nebo od problému odstoupil ve prospěch druhé strany.

Právě znovuzavedení demokracie do naší země představovalo také jistou míru antikomunistického proudu. Politické strany s tímto politickým postavením dosahovaly ve volebním období největšího počtu voličů. Havel si byl vědom toho, že tento politický přístup vede k ještě většímu rozdělení společnosti. Hlavním cílem bylo začlenění komunistických příslušníků znovu do politiky. Nejprve šlo o nižší místa na ministerstvech. Důvodem bylo to, aby společnost pochopila podstatu demokracie a přijala možnost svobody v politické příslušnosti. Této situace využil Václav Klaus, který byl v této době odpůrcem Václava Havla. Ten se postavil proti zařazení komunistů na politické posty.⁴⁴ U občanů se snažil znovu navodit antikomunistický postoj a usiloval o snížení popularity Havlových myšlenek a skutků. Již v té době se jako oponent přidává Miloš Zeman. Havel svou politikou směřoval spíše na společnost a usiloval o její mravní změny. Každý občan byl pro něho článkem státu. Podobně byla i zahraniční politika založená právě na přátelských vztazích. Havel si zakládal na dobrých vztazích s každým občanem i státem. S rostoucí mocí Václava Klause stoupala jeho oblíbenost, hlavně protože šel cestou antikomunismu. Nastala otázka, kdo bude vedoucí hlava Občanského fóra. Mnoho členů fóra navrhlo právě Václava Havla. Ten ale funkci odmítl, protože chtěl zůstat nestranný a neutrální, proto byl navržen na tento post Václav Klaus. Ten neměl podporu prezidenta, ani většiny členů fóra. Klaus svou cestou antikomunismu zvítězil a post získal. Havel a členové Občanského fóra byli proti, bohužel rozhodnutí hlasů bylo jednoznačně Klausovo vítězství. Havel si zakládal svůj politický přístup na vzájemné dohodě. Vždy představil nějaký návrh, do kterého druhá strana může zasahovat, nebo může přicházet s novými změnami. Šlo o vytvoření kompromisu, který by byl co nejvýhodnější pro obě strany. Tato politika lidskosti se stala Havlovým symbolem.

⁴³ KREJČÍŘ, Jaroslav – SOJÁK, Stanislav – VÍT, Jaroslav. *Dějiny české, chronologický přehled*. Praha: INFOA, 2010. 160 s. ISBN: 978-80-7240-682-1, s. 95.

⁴⁴ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 61 – 66.

Změnilo se to až s Václavem Klausem. Ten vzájemný výhodný kompromis odmítal. Prosazoval pouze svůj názor. Již v té době Havel věděl, že přichází hrozba, na kterou se nemůže připravit.

4.4 KONFLIKTY SPOLEČNOSTI – SLOVENSKÁ OTÁZKA

Havel byl velice pracovně vytížen, nejvíce práce mu přinesl rok 1990, kdy společnost začala projevovat svůj nesouhlas. Havel nenacházel čas na své filozofické myšlenky a nápady. Z tohoto důvodu je následně začal nahrávat na diktafon. Tento způsob vyjadřování svých názorů si Havel ponechal i do dalších let. Již v té době viděl, jak oblíbenost a obdiv republiky v Evropě a ve světě klesá. Československo se stalo příkladnou zemí, kde lze pomocí pokojné revoluce opustit komunistický režim. Tento čin se stal inspirujícím pro mnoho států. Po revoluci byla společnost plná dobra a empatie. Bohužel zanedlouho společnost tyto vlastnosti ztratila. Právě toho si Havel všiml již v samém počátku a toužil tomu zabránit. Ve svých projevech proto motivoval občany k lepším vzájemným vztahům, mluvil o rozkvětu země, který byl potřeba. Důležité bylo, aby se společnost opět sjednotila a tím zabránila úpadku popularity Československa a obdivu k němu. Soudržnosti společnosti nepomohl ani návrh na změnu státního znaku a názvu republiky. Slovenští občané byli nechtěně přesunuti do pozadí státu. Tato skutečnost se slovenské společnosti nelíbila a byly zde proječovány řady nesouhlasů. Po změně názvu, který se měl stát kompromisem pro oba národy, se situace neuklidnila. Slovinci chtěli mít stejné postavení jako Češi. Už zde na straně nynějšího Slovenska padaly návrhy o změně stavu a rozdělení Československé republiky.⁴⁵ Slovenská část země cítila křivdu, které se Havel dopustil. Šlo o fakt, že jeho první cesta po inauguraci směřovala do Berlína, namísto Bratislavy. Spojené státy měly rozdílné cíle, už od příchodu svobody měl každý stát své názory, které byly mezi státy řešeny. Slovenská část se stále viděla v jakémsi stínu českého národa. Havlův postoj ke slovenské otázce nebyl adekvátní v rámci spravedlnosti a stejné váhy postavení států. Slovenská část naléhala k rozdělení společné ekonomiky na dvě samostatné jednotky. Hlavní osobností se stal slovenský politik Vladimír Mečiar, jehož popularita rychle stoupala a slovenští občané v něm viděli naději samostatného Slovenska. Stal se úspěšným slovenským premiérem, který se pokusil Havla varovat ohledně situace na Slovensku. Havel však toto varování ignoroval. Kvůli nepokojům na Slovensku se rozhodl premiér Mečiar k podání své demise. Když se o tom dozvěděla slovenská vláda, chtěla tomu okamžitě zabránit. Bohužel neúspěšně. Mečiar byl pevně

⁴⁵ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 71–80.

rozhodnutý. Poslední šancí k nepředložení demise byl rozhovor s prezidentem Václavem Havlem, který se stal nadějí pro slovenskou vládu. Mečiar nechtěl dopustit rozpad Československa, a proto se rozhodoval o demisi. Havel byl v rozhovoru s ním úspěšný. Svým lidským a empatickým přístupem dokázal pomoci Mečiarovi také v jeho osobních problémech. Stal se jeho oporou. Přesně tento způsob jednání je pro Havla velice typický. Jeho jednání bylo vždy na spravedlivé úrovni. Byl ke všem velice empatický, a také proto dokázal vycházet s politickými osobnostmi. V té době si myslel, že nepokoje na Slovensku samy ustanou, pokud se všichni členové vlády společně dohodnou na řešení. Demonstrace pro něho nepředstavovaly velký problém. Upřednostňoval situaci československé společnosti jako celku, který musí využít své popularity v Evropě ke svému rozvoji a růstu. Členové vlády nebyli schopni nalézt společná řešení. Každý kompromis byl druhou stranou odmítnut. Slovenští členové vlády navrhovali rozdělení televizních a rádiových stanic. Tuto skutečnost česká vláda nebrala vážně, dokud nebyl podán návrh na rozdělení ropovodu vedoucího ze Sovětského svazu.⁴⁶ V této chvíli dorazil do Prahy slovenský premiér Mečiar, který jednal nejprve s českým premiérem Pithartem a poté s prezidentem. Hlavní myšlenka schůzek představovala vyvolávání strachu ze strany Mečiara. Ten tvrdil, že dochází k rozpadu republiky. Havel považoval tento čin spíše za výhružku, byl si ale jistý, že dochází k rozpadu československé společnosti. Rozhodl se tedy vystoupit před lid se shrnutím aktuální situace a také s řešením kolapsu státu. Mezi členy vlády rostla agrese s řadou výhružek. Právě členové české vlády navrhovali použití české armády na zklidněné situace na Slovensku. Havel s tímto návrhem nesouhlasil. Nastalou situaci považoval za reálný problém, který nelze řešit násilím. Uvědomoval si, že pokud se slovenská část republiky rozhodne pro samostatnost, je lepší řešení ustoupit bez konfliktu.

⁴⁶ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 84.

4.5 POSLEDNÍ POKUS ZACHOVÁNÍ ČESKOSLOVENSKA

Havel se rozhodl pro návštěvu Bratislavy právě v datu, kdy slovenští občané oslavovali výročí samostatnosti z roku 1939. Tato oslava se změnila na demonstraci postavení a nadřazenosti české společnosti. Havel si přál vidět tuto demonstraci na vlastní oči. Společně se slovenskými politiky a ochrankou se vydal na náměstí. Netrvalo dlouho a rozbouřený dav si Havla všiml. Následovalo okamžité jeho pronásledování. Ten nakonec zůstal opřený u auta s ochrankou připravenou jednat. Rozbouřený lid prezidentovi nadával a vyhrožoval. Nakonec se podařilo prezidenta naložit do nákladního automobilu a pokračovalo se na Bratislavský hrad. Prezident byl tímto prožitým okamžikem velice otřesen. Snažil se předešlé prožité momenty brát s nadsázkou, to se mu ale nedařilo. Byl velice zaskočen nenávisť mezi lidmi, neuvědomoval si, že by agrese ve slovenské společnosti vůči společnému fungování obou států, byla tak obrovská.⁴⁷ Havel se pokusil pronést před slovenskou společností projev, to bohužel nebylo možné kvůli obrovskému počtu demonstrantů. Prezident se s takovou nenávisť ze strany společnosti ve své prezidentské kariéře doposud neseťkal. Jeho dobrá povaha byla úplně zdrcená. Havel si uvědomoval, že značný podíl na situaci na Slovensku má premiér Mečiar. Bylo tedy zapotřebí popularitu Mečiaru utlumit. Jeho názory směřující pouze za vyhlídkou samostatného Slovenska vnesly mezi občany vlnu agrese vůči české vládě a společnosti. Pražský hrad měl v záloze jeho lékařské karty, které pocházely z doby jeho navržené demise. Mezi šíření těchto informací byly dodány také informace s možnou spoluprací s StB a tajnými komunistickými organizacemi. Havel chtěl této skutečnosti využít a zaměřil se zcela na záchranu republiky. Jako záchranu viděl novou ústavu. Havel sám pronesl: *“...ústava je tím, co rozhodne nebo kolem čeho se vyjasní budoucnost této republiky, naše budoucí státoprávní uspořádání. Jak bude fungovat federace, zda to vůbec bude federace. To všechno se teď, v okamžiku přípravy ústavy, předurčuje.”*⁴⁸ V březnu 1991 byl návrh ústavy představen parlamentu. Havel si přál co nejvíce zamezit konfliktům mezi členy vlády, a proto se v návrhu své ústavy rozhodl pro jednokomorový parlament. Ústava obsahovala jednoduché znění a svými novými nařízeními by předešla zdlouhavým debatám členů vlády.

Havlovým cílem a současným řešením československých vztahů byl vznik federace. Prezident byl z dlouhotrvajících konfliktů společnosti velice vysílen. Hledal všemožné způsoby na urovnání sporu a vyřešení národnostní otázky. Při společném jednání navrhl

⁴⁷ Tamtéž, s. 93.

⁴⁸ Hovory z Lán, 20. ledna 1991. Dostupné z: Knihovna Václava Havla. [online]. 1936 [Cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <<https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Audio>>.

vždy svou myšlenku a po ní vždy následoval slovní spor mezi členy vlády ze strany Česka a Slovenska. Snažil se najít mnoho kompromisů, ale ani jedna strana vlády na navržený kompromis nepřistoupila. Bylo nemožné, aby se členové vlády dohodli a našli společné řešení. Havel udělal při návrhu řešení tohoto sporu maximum. Po mnoha neúspěšných návrzích řešení se od situace distancoval. Jeho prezidentský post byl velice omezující a nebylo v jeho kompetenci rozhodovat za vládu.

Havlovou pravou rukou se stal Michael Žantovský. Jeho psychologické vzdělání napomohlo rozhodnutí situací na základě chování lidí. Stál vedle Havla nejen v rozhodnutí o uklidnění armádou společnosti na Slovensku, ale také při jiných důležitých rozhodnutích. Na Hrad vnesl mnoho novinek, které zmodernizovaly přístup prezidenta k událostem v zemi. Poradce začal řešit fiktivní problémy s vládou a sledoval, zda jsou strany schopné se vzájemně domluvit na kompromisu.

5 ČESKÁ REPUBLIKA 1993–2003

5.1 ROZPAD ČESKOSLOVENSKA

Rokem 1992 se po dlouhém a marném hledání společného kompromisu rozdělilo Československo na dva státy. V tomto roce se konaly volby do České národní rady, obdobné volby se konaly také na Slovensku. Odlišný výsledek voleb předurčil rozpad Československa, který připadl na datum 31. prosince 1992. Popularita Václava Havla v tomto okamžiku velmi klesla a do popředí se dostal Václav Klaus, který stál jako jeho kritik a odpůrce Václava Havla. Havel se obával směru, jakým se česká politika vydá po rozpadu Československa. Uvažoval o tom, jestli má na svém prezidentském postu dále setrvávat. Po rozpadu Československa vzrostl počet Havlových odpůrců a jeho popularita brzy upadla.

Během roku 1992 se rozhodl Václav Havel rozhodl pro abdikaci.⁴⁹ Jeho blízké okolí tuto variantu nebralo v úvahu. Havel se pro ně stal zárukou demokracie a dobrých diplomatických vztahů nejen v Evropě, ale také po celém světě. Abdikace mu byla rozmluvena do období po třetím kole prezidentských voleb. V té době se utužoval vztah mezi Mečiarom a Klausem, ti se byli schopni dohodnout. Václav Havel se nechtěl vzdát prezidentského postu, ale zároveň si byl vědom situace ve společnosti, která spíše podporovala rozpad Československa. Tuto situaci se rozhodl řešit i s Václavem Klausem, což byl jeden z důkazů toho, že Havel chtěl vždy při řešení problému navrhnout kompromis a daný problém vyřešit. Návrhem své abdikace vyděsil také budoucího slovenského prezidenta Michala Kováče. Ten se proto rozhodl pro cestu do Prahy. Hlavním cílem jeho návštěvy byla snaha rozmluvit Havlovi jeho abdikaci,⁵⁰ což se mu bohužel nepovedlo. Hlavními aktéry při rozdělení Československa byl právě Mečiar a Klaus. Druhá polovina roku 1992 se stala pro Havla obdobím odpočinku, jelikož po abdikaci už nezastával roli prezidenta republiky. Později toto období hodnotil právě jako čas na odpočinek, který během svého působení na Hradě nenacházel. Znovu se stal nadějí pro občany, kteří doufali, že ve volbě opět vyhraje. Část obyvatel ho řadila do skupiny již nepůsobících politiků. Na období v roce 1992 Havel vzpomíná takto: “ *s tichým souhlasem vlády, která chtěla, abych – až z toho vylezu a budu zase prezidentem – byl prezidentem řádně skříplým, vystrašeným, hovny*

⁴⁹ KREJČÍŘ, Jaroslav – SOJÁK, Stanislav – VÍT, Jaroslav. *Dějiny české, chronologický přehled*. Praha: INFOA, 2010. 160 s. ISBN: 978-80-7240-682-1, s. 96.

⁵⁰ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 122.

umazaným, a tudíž povolnějším, manipulovatelnějším, nepletoucím se pokud možno do politiky a nenarušujícím příliš monopolní postavení jiných na výsluní politické slávy.”⁵¹

O post prezidenta silně usiloval i Václav Klaus, už jenom z tohoto důvodu chtěl Václav Havel nadcházející volbu prezidenta vyhrát. Cítil určitou odpovědnost za zemi, za budování dobrých zahraničních vztahů a pokračující budování demokracie. Při psaní nové ústavy se Havel zaměřil právě na funkci prezidenta a jeho pravomoci. Tím si zařídil lepší podmínky ve funkci, pokud by byl zvolen a zařídil lepší podmínky i pro své nástupce. Zaměřil se na to, aby měl prezident více pravomocí a mohl svá rozhodnutí více realizovat ve společnosti. Poslanecká komise v té době také navrhla možnost, aby bylo v prezidentově kompetenci bylo jmenování soudců Ústavního soudu. Havlova politika byla založená na lidském přístupu, a proto přišel s návrhem na usmíření se s Václavem Klausem. Havel si nepřál mít dlouhodobé spory, psychicky ho velice vyčerpávaly, a proto vždy přišel s nějakým kompromisem. Oba muži se dohodli na určitých podmínkách a předseda vlády se rozhodl podporovat Havla alespoň ve společnosti. Nešlo mezi nimi o politický spor, spíše si nesedli jako lidé.

5.2 ČESKÁ REPUBLIKA

Pro volbu prezidenta bylo stanoveno datum 26. ledna 1993. Tentokrát stáli proti Havlovi dva kandidáti. Prvním byl extremističtější Miroslav Sládek a druhou kandidátkou se stala komunistka Marie Stiborová.⁵² Ta ve volbě získala druhé místo. Parlamentní volbu vyhrál jednoznačně Václav Havel, a proto nebylo zapotřebí druhého kola.

I když vztahy mezi vládou a prezidentem nebyly moc dobré, Havel se vždy snažil jít společnosti příkladem. Hledal rozumná řešení a kompromisy, aby se s vládou mohl domluvit. Po volbě započala politika dobrých vztahů mezi Havlem a Klausem. Prezident chtěl zachovat dobré vztahy mezi politiky a tím jít společnosti příkladem. Stál sám proti všem, ale byl schopný se všemi diskutovat a hledat kompromisy. Jeho lidský přístup k politice přinášel úbytek rivality mezi politiky.

Havel se ve své politické kariéře zabýval spíše občanskou společností a zaměřoval se na dobrou zahraniční politiku, ve které viděl budoucnost popularity státu. Republiku připravoval na vstup do Severoatlantické společnosti. Stěžejním bodem dobrých zahraničních vztahů byl dle něj i ve vstupu republiky do Evropské unie. Havel ve svém

⁵¹ Tamtéž, s. 126. citace – informace a pokyny pro Hrad, 15. března 1994, s. 1, soukromý archiv.

⁵² VÍŠEK, Martin – PROCHÁZKOVÁ, Marie – NOVOTNÝ, Tomáš. *Čeští panovníci v kostce: knížata, králové, prezidenti*. Pardubice: Mayday, ©2008. 126 s. ISBN 978-80-86986-16-6, s. 124.

politickém myšlení čerpal také z historických událostí, ze kterých bral ponaučení pro budoucnost. Právě z tohoto důvodu se Havel obával příchodu armády jiné země na území již tehdejšího Československa. Při své první návštěvě v USA mluvil právě o strachu z intervence ze strany Sovětského svazu. Po rozpadu Československa byl tento problém aktuální. Prezident si byl vědom toho, že Česká republika nepatří mezi velmoci, a proto je ohrožená. Bylo nutné tedy posílit zahraniční vztahy s velmocemi, aby se předešlo možnému obsazení země. Rusko samo o sobě stálo vysoko na žebříčku světových velmocí.

Zahraniční politika představovala pro Havla záruku míru a demokracie pro Českou republiku. Byl si vědom toho, že stát potřebuje silné spojence, kteří mu zaručí stejné postavení politiky a moci. Svě diplomatické vztahy zaměřoval právě na lidskost a dobré osobní vztahy. V jeho politickém chápání právě morálka stála nad politikou. Morálka je symbolem dobré společnosti. Dobré vztahy navazoval právě díky svému vychování a přístupu k lidem. Byl velice empatický a dokázal pochopit každý politický i soukromý problém druhé strany. Bohužel jeho lidskosti mnoho lidí využívalo. Na některé občany jeho chování a dobro působily až naivně. Mnoho politických akcí pořádal na připomenutí historických událostí. Ukázkou dobrých zahraničních vztahů před společností chtěl vyzdvihnout mír mezi státy bez ohledu na historické události. Velice vážně bral v potaz symboliku historie, a proto byly pro něho tyto akce důležité. V mnohých případech se ale zahraniční osobnosti na těchto akcích podílet nechtěli, i když byly ukázkou dobré komunikace mezi státy. Havel se snažil do těchto historických akcí zapojit několik států, nejvíce ale Německo. To se všemi akcemi souhlasilo. Německá vláda tyto akce viděla jako znovuoobnovení svého morálního postavení v Evropě.⁵³ Historická symbolika poukazovala na dění v první polovině 20. století a zároveň reflektovala aktuální postavení Německa.

Havel se snažil o osobní i politické porozumění nejen mezi českými politiky, ale také mezi členy zahraničních vlád. Usiloval o dobré politické vztahy právě s Německem, kterému se pokusil zajistit morální postavení v Evropě. Svou pomocí svým způsobem kontroloval možné německé scénáře německé zahraniční politiky. Havel se velice obával toho, že by Německo mohlo uzavřít bezpečnostní smlouvu s Ruskem, což by znamenalo možné ohrožení Česka a Slovenska.⁵⁴ Dne 21. ledna 1997 byla podepsána česko-německá deklarace, která se byla začátkem pro vyřešení otázky a křivdy kolem německého odsunu.

⁵³ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 150.

⁵⁴ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 164.

Obě země souhlasily s podmínkami a Německo tedy již nesmělo požadovat majetkové vyrovnání za tuto historickou událost. Po tomto sporu si Havel opět potvrdil svou pravdu v tom, že v politice chybí lidskost. Bohužel není v ní možné zajistit opravdové a upřímné mezilidské vztahy založené na pravdě. Jediným možným řešením je nalezení vhodného kompromisu pro obě strany, tak lze udržovat dobré mezinárodní vztahy. Mezi politiky a členy vlády chybí morálka a lidskost.

5.3 NATO

Devadesátá léta se stala pro Havla časem, kdy v zemi začal budovat pilíře pro vstup do NATO. Stěžejním stavebním materiálem byl také dobrý vztah mezi Českem a Německem, což se stalo jedním z bodů pro vstup do Severoatlantické aliance. Havel byl ve světě chápán jako idol morálky a diplomacie, jeho popularita velice vzrostla ve Spojených státech amerických. Havel zahraniční politiku orientoval nejen na sousední státy, ale na celou Evropu a svět. Havel se snažil poskytnout alianci určité záruky, i přestože ještě nebyla Česká republika členem NATO. Tyto záruky by zemi zvýhodnily při samotném vstupu.⁵⁵ Havel si byl vědom, že malá země nemá kompetence k poskytnutí velké míry vojenské pomoci, a proto usiloval o dobrou diplomacii, kterou by Amerika mohla ocenit. Svůj politický zájem k ní velmi silně směřoval. Chtěl získat co největší sympatie Spojených států, a tím si zajistit dobré politické postavení ve světě. Sympatie s velkou mocností byla i zárukou bezpečnosti a mnohých výhod.

Havel musel nejprve sám pochopit výhody pro vstup do NATO. Zpočátku měl z této aliance obavy. Později pochopil, že připravená bezpečnostní složka se stává určitou zárukou míru. Pokud by došlo k jeho porušení, aliance poskytne pomoc státům, které nejsou vojensky samostatné.⁵⁶ Myšlenka o rozšíření vznikla na popud obrany států před mocí komunistického režimu. Ironií bylo to, že se aliance zdráhala rozšířit o státy z bývalého komunistického bloku v Evropě. Spolu s Českou republikou usilovalo o vstup do NATO také Polsko a Maďarsko. Havel si byl vědom, že země nemá moc co výhodného nabídnout. Rozšíření NATO by přineslo další potlačení moci Ruska, což bylo výhodnou nejen pro potlačení komunistického režimu, ale celkově pro omezení ruské moci ve světě.

⁵⁵ Česká republika a NATO Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [online]. [Cit. 2023-03-05]. Dostupné z https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/nato/priority_cr_v_nato.html.

⁵⁶ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 172.

Havel se usilovně snažil získat sympatie Ameriky, aby zemi zajistil vstup do NATO. Zkoušel nalézt výhody, které by Česká republika přinesla do aliance. Při rozhovorech s americkým prezidentem Clintonem se snažil poukázat na výborný vývoj hospodářské sféry v zemi. Nejvíce komunikoval s americkou političkou Madeleine Albrightovou. Madeleine se narodila v Praze jako Marie Jana Körbelová. Vzhledem k politickému dění v Československu v roce 1948, požádali její rodiče o azyl právě ve Spojených státech. Stala se první ženou v historii, která působila na postu americké ministryně zahraničí. Řádně hájila a prosazovala americké názory, velice podporovala Českou republiku a také napomohla ke vstupu země do NATO.⁵⁷ Havel Madeleine často volal s dotazy a okolnostmi kolem vstupu země do aliance. Všechny tyto rozhovory měly být podle vlády zdokumentovány a sepsány. K tomuto činu nedošlo, protože Madeleine hovořila s Havlem v hovorech pouze česky. Vstup České republiky do NATO také podporoval také Václav Klaus, ten ale neměl tak bohaté zkušenosti s bezpečnostní politikou jako Václav Havel. Navzájem se v tomto čase doplňovali o podstatné informace.

Pozvánka do NATO přišla v roce 1997.⁵⁸ Členství v této alianci představovalo zakotvení České republiky v mezinárodní politice. Také představovalo další výhodu pro vstup do Evropské unie, na který se Václav Havel pečlivě připravoval. Po dlouhé práci ohledně členství v NATO se snažil zapracovat na zdokonalení vnitřní politiky. Oficiálně vstupuje Česká republika společně s Polskem a Maďarskem do NATO 12. března 1999.

5.4 DOMÁCÍ POLITIKA

“*Chci se věnovat víc domácí politice než zahraniční.*”⁵⁹ V tomto roce to bylo zapotřebí, protože se země dostala do hospodářských potíží a ekonomika státu nebyla moc úspěšná. Hrozil pád koruny, což nemohl prezident dopustit. Proto se rozhodl spolu s guvernérem centrální banky Josefem Tošovským, že své utržené finance z prodeje části Lucerny Chemapolu vložil na účet. Snažil se jít příkladem české společnosti, aby znovu vzrostla důvěra v bankovní účty.

Krize přišla ve chvíli, kdy se ministr a místopředseda Občanské demokratické strany Josef Zieleniec rozhodl podat demisi. V této chvíli se okamžitě vložil do dění Havel. Pokud by došlo k výměně ministrů, musel by předseda vlády, Václav Klaus, nalézt nového ministra

⁵⁷ Madeleine Albrightová — *Lidé* — Česká televize. Česká televize [online]. Česká televize [Cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/lide/madeleine-albrightova/>>.

⁵⁸ KREJČÍŘ, Jaroslav – SOJÁK, Stanislav – VÍT, Jaroslav. *Dějiny české, chronologický přehled*. Praha: INFOA, 2010. 160 s. ISBN: 978-80-7240-682-1, s. 96.

⁵⁹ Pokyny 20.července 1997. Dostupné z: *Knihovna Václava Havla*. [online]. 1936 [Cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <<https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/5703>>.

za necelé tři hodiny. Na tomto způsobu trval Havel. Bohužel se Klausovi podařilo sehnat kandidáta na pozici ministra a to Jaroslava Šedivého. Havel tedy musel přijmout demisi Zieleniece.

5.5 ZLOMOVÝ ROK 1996

Více než po ročním boji s rakovinou zemřela 27. ledna jeho manželka Olga. Během jejich dlouhého manželství byla pro Havla oporou a poskytovala mu plnou důvěru. Pomáhala mu ukázat racionální pohled na věci nejen v politice. Jeho politické myšlení bylo na jejím názoru závislé také. Naučila ho být trpělivým a klidným.

Rok po smrti Olgy si vzal Dagmar Veškrnovou, se kterou již předtím udržoval vztah. S touto novinkou česká společnost velice bojovala, Havla kritizovala za tak brzký sňatek. Dagmar společnost nepřijala dobře, začaly se o ní psát kritické články. Dagmar vyvolala zvláštní atmosféru i na Hradě, ze kterého kvůli tomu mnoho pracovníků a politických činitelů odešlo. Havel byl jejím chováním ovlivněn, jeho přístup k politice se změnil. Jeho dřívější racionální myšlení vystřídal nedůvěřivý přístup ke každé straně.

Rok 1996 byl pro Havla náročný nejen kvůli smrti manželky, ale také kvůli nemoci. Na konci listopadu mu doktoři objevili nádor na plíci. Havel tedy musel podstoupit operaci. Jeho zdravotní stav se výrazně zhoršil. Vše ale nakonec dopadlo dobře a Havel byl propuštěn z nemocnice. Boj o život pochopil jako nutnost k jeho zlepšení a být lepším člověkem

5.6 SARAJEVO

Po vyřízení demise promluvil ministr zahraničí o černém financování strany. Tento výrok odstartoval skandál strany, který se později označil jako Sarajevo.⁶⁰ Členové vlády požadovali vysvětlení. Mezitím Václav Klaus odletěl na plánovanou cestu do Sarajeva. Tento skandál se velice rychle rozšířil mezi lidi. Bylo zapotřebí, aby strana toto obvinění vysvětlila a poskytla důkazy, které toto tvrzení vylučují. Druhým řešením byl odchod politické strany z vlády. Ministři chtěli tuto kauzu vyřešit. Přišlo se zde s řešením, Václav Klaus se dle tohoto návrhu měl rozhodnout k odchodu z politiky. V tomto momentě se rozhodli lidovci pro odchod z vlády. Havel stál mimo tento skandál z důvodu nemoci. Dva dny na to podal premiér demisi. Havel chopil tuto situaci do vlastních rukou a rozhodl se tento skandál vyřešit. Posloužil k tomu Rudolfský projev, který měl původně obsahovat informace o unii, Havel zde mluvil o kritice určené Klausovi. Ministři z vlády odcházeli a

⁶⁰ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 219.

odstupovali. Na tento popud vznikla jistá přechodná vláda guvernéra centrální banky Josefa Tošovského. Oproti Klausovi byl Tošovský u Havla velice oblíbený. Prezident tuto vládu vnímal pozitivně, nebyla zde rivalita a vláda souhlasila s výroky prezidenta. Tošovský byl bývalý příslušník komunistické rozvědky. Havel si s ním vytvořil dobrý osobní vztah a oba si navzájem pomáhali i v osobních záležitostech. Dalším Havlovým přítelem byl Vladimír Mlynář, ten se také na prezidentův popud pokoušel o jisté změny ve vládě. Šlo tehdy o snahu co nejvíce oslabit Klausovo postavení v politické sféře. Mlynářovi se například podařilo obsadit na ministerstvo kultury Zdeňka Svěráka nebo Marka Ebena.⁶¹

Havel tento pád vlády vnímal jako běžnou situaci, kdy předseda vlády jednoduše ztratil důvěru vlády. Klaus již neměl příležitost k zisku postu předsedy vlády. Havel byl kauzou Sarajevo zdrcen a pobouřen. Předsedou strany byl Václav Klaus, kterému byla udělena správa strany, a nesmíme zde zapomenout, že Občanská demokratická strana byla nástupcem Občanského fóra. Předsedou České strany sociálně demokratické byl Miloš Zeman, který měl podobný vztah s Havlem jako Klaus. Prezident nemohl přijmout jeho názory na zahraniční politiku. V roce 1998 se objevily důkazy ke kauze Zemanova vyjednávání o půjčce pro stranu v Bamberku. Zeman se snažil z této kauzy vyjít jako oběť. Havlův přístup této variantě napomohl a věřil mu. Rok 1998 se stal také symbolem pro položení základního stavebního kamene spolupráce ODS a ČSSD. Tato spolupráce byla překvapivá, protože do té doby Zeman a Klaus stali proti sobě. Díky této opoziční smlouvě se mohl stát předsedou vlády Miloš Zeman.

⁶¹ Tamtéž, s. 231.

6 POSLEDNÍ PREZIDENTSKÝ MANDÁT (1998-2003)

Prezident v této funkci chtěl zůstat právě proto, aby zajistil vstup České republiky do NATO a následně poté do Evropské unie. V těchto letech ho politický život vyčerpával a nepřicházel od Havla tolik inovativních názorů jako v době jeho prvního volebního období. V této době byl politikou již znechucený a jeho zdravotní stav se zhoršoval. Rok 1999 byl pro Havla těžký kvůli úpadku důvěry společnosti v něj. Nepravdivé a dezinformační bulvární články občany velice ovlivňovaly. Také bojoval s opozicí v čele se Zemanem, který rád ukazoval limity prezidentské funkce. V roce 1999 také proběhl válečný konflikt v Srbsku, do kterého se aliance zapojila. Havel zde narazil na konflikt s ministrem zahraničí Kavanem. Ten byl na straně Zemanově straně a s Havlovými postupy nesouhlasil.

6.1 NOVÉ MILÉNIUM

V roce 2000 obvinil Zeman ministra vnitra Grulichy z pochybného dění v Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu. Ministra podpořil sám Havel a absolutně nesouhlasil s vyslovením vlády. Ministr později podal demisi. Konflikty mezi prezidentem a předsedou vlády s podporou koaliční smlouvy skončily u Ústavního soudu. Ústavní soudci upravili pasáže v ústavě, se kterými prezident nesouhlasil.⁶²

Havel nedokázal pochopit přístup české společnosti, pro kterou by se dokázal rozdat. Zapsal se svými činy do dějin Československa, později České republiky, Evropy a světa. Jeho činy byly v zahraničí hodnoceny kladně, v České republice tomu bylo naopak. Havel žil pro demokracii a ideu společné Evropy, kterou Evropská unie představovala.

V předposledním roce řešil prezident, zejména se Spojenými státy americkými, iránské drama. Havel podpořil možnosti činnosti republiky v tomto konfliktu. V roce 2003 se snažil zanechat nějaký osobní odkaz, který by se stal symbolem jeho prezidentství. Před koncem svého mandátu podepsal dopis osmi.⁶³ Jednalo se o dokument podpůrné invaze několika států do Iráku. 28. února 2003 byl zvolen na prezidentský post Václav Klaus.⁶⁴

Po ukončení svého prezidentského mandátu spíše vystupoval jako podporovatel disidentů, kteří byli vězněni v zemích, kde neexistovala demokracie. Od roku 1989 stál na prezidentském postu a zasloužil se o rozkvět naší země. Ke konci svého mandátu nechápal to, že česká společnost není vděčná za jeho skutky. Chtěl se svými činy zavděčit

⁶² KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 258.

⁶³ Tamtéž, s. 269.

⁶⁴ KREJČÍŘ, Jaroslav – SOJÁK, Stanislav – VÍT, Jaroslav. *Dějiny české, chronologický přehled*. Praha: INFOA, 2010. 160 s. ISBN: 978-80-7240-682-1, s. 101.

všem. Podílel se na rozkvětu demokracie, o kterou usiloval celý život. Zasloužil se o světové postavení České republiky, vstup země do NATO a následně o přípravu pro vstup do Evropské unie.

7 PROJEVY

Všechny Havlovy projevy bývaly dobře promyšlené. Vždy byl zmíněn alespoň jeden významný pokrok naší země. Vděčnost, přístup k problémům a k minulosti byly vyjádřeny vždy s pokorou. Nechyběla v nich motivace a empatie k lidem, kterým bylo také vyjádřeno poděkování za to, co náš lid dokázal, a hrdost na tyto činy. Projevy nesly míru rozvahy a klidu. Informace a přání se vztahovaly ke každému občanovi. Vždy byl nejdříve přednesen dosažený cíl občanů, který sklídl chválu. Na vděk Havel při svých projevech nikdy nezapomněl. Vážil si svých občanů a své země.

Poté většinou následovalo shrnutí uplynulých situací nebo změn. Dále byl předložen návrh na určité změny. Vše bylo srozumitelně formulováno. V neposlední řadě nechybělo poděkování nejen politickým a kulturním aktérům, ale také občanům. Na závěr byli občané motivováni k dalším změnám pro svůj lepší život, hlavně také k podpoře demokracie. Nechyběl ani citát, který nesl hloubku událostí minulých nebo budoucích.

Některé projevy jsou spíše na politické úrovni, obsahují politická fakta určená občanům republiky. Mnoho projevů řešilo také filozofickou otázku lásky a dobra mezi lidmi. Všechny obyvatele do jisté míry komunistický režim změnil, změnil jejich chování a chápání. Také ovlivnil zaměstnání, školství a průmysl. Mnoho občanů si na tento režim zvyklo a nadcházející změny pro ně byly nečekané a překvapivé. Právě tuto situaci mezi občany Havel rozebíral, zajímal se nejen o politiku republiky, ale hlavně o občany a jejich životy. Vztahy mezi lidmi se změnily, změnila se do jisté míry morálka ve společnosti, kde chyběla právě láska.⁶⁵ Na tento fakt velice často Havel poukazoval, mluvil o změnách a podporoval jakýkoliv posun k lepšímu. V rámci Evropy chtěl, aby byla naše země chápána hlavně jako republika lásky a dobra. Chtěl být jiným politikem než jeho předchůdci. Prosazoval pravdu a vždy pouze pravdu. S jeho lidským přístupem, pokorou projevu a lehkými vtipy dokázal dovést každý svůj projev k dokonalosti.

⁶⁵ HAVEL, Václav. *Prezident Václav Havel: Evropa jako úkol*. Svobodné slovo, 1996, 88(114), s. 9. ISBN 0231-732X.

7.1 PROJEV NA OSLAVU VÍTĚZSTVÍ NAD KOMUNISMEM

Komunistický režim byl v Československu od roku 1948. Počátkem roku 1950 probíhaly ve společnosti čistky. Následně na to byly realizovány nespravedlivé soudní procesy, které většinou vynesly trest smrti. Rok 1989 se stal symbolem vyvrcholení boje proti komunistickému režimu, když 17. listopadu proběhla sametová revoluce, která zapříčinila pád diktatury KSČ. O dva dny později vzniklo Občanské fórum, které splňovalo většinu požadavků studentů. Občanská fóra začala rychle vznikat v mnoha městech po celé republice. Na Slovensku začala vznikat obdoba Občanského fóra, která nesla název Veřejnost proti násilí.⁶⁶ Tyto dvě iniciativy se staly mluvčími obou spojených národů, které hájily především svobodu a usilovaly o vývoj demokracie.

Hlavní změnou po Sametové revoluci bylo zrušení vedoucí úlohy komunistické strany. Byla složena prozatímní Vláda národního porozumění, která plánovala ekonomickou reformu. Další na řadě byla úprava ministerstev, která představovala výměnu ministrů a sloučení několik odvětví ministerstev. Nová vláda měla vést zemi ke svobodným a spravedlivým volbám. V projevu také zazněla informace o odstoupení Gustava Husáka z funkce prezidenta.

Projev z data 10.12. 1989 předával hlavně radost z pádu komunistického režimu.⁶⁷ Obsahoval naději v lepší život, který slibovala lepší budoucnost demokratické země. Podpora a uznání činnosti studentů byla velice pokorná. Václav Havel považovat odvahu studentů za startovací událost, která zemi dopomůže k rozkvětu. Šlo o lidský přístup a motivaci mladých lidí, aby se podíleli na budování jejich společné budoucnosti. Shrnutí listopadových událostí bylo stručné, ale výstižné. Dále následoval plán změn ve vládě a v chodu země. Velice mile byli podpořeni politici ze slovenské části země. Tato podpora znamenala jakousi rovnocennost mezi dvěma národy. Na závěr byl pronesen citát, který si dovolím citovat. „*Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávisť!*“⁶⁸

⁶⁶ Knihovna Václava Havla. *Knihovna Václava Havla* [online]. 1936 [Cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <<https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/895?q=projev%201989>>.

⁶⁷ Projev k demonstrantům na Václavském náměstí / *Václav Havel* / Atlas Transformace. Monument Transformace 1989–2009 | MONUMENT TRANSFORMACE [online]. 2008 [Cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <<http://www.monumenttotransformation.org/atlas-transformace/html/p/projev/projev-k-demonstrantum-na-vaclavskem-namesti.html>>.

⁶⁸ Havel, Václav. *Eseje a jiné texty z let 1970–89*. Knihovna Václava Havla. Praha: Torst, 1999, 1173–1176. 1308 s. ISBN: 80-7215-090-1.

7.2 NOVOROČNÍ PROJEV ROKU 1990

Dalším důležitým poselstvím pro lid se stal novoroční projev z roku 1990.⁶⁹ Ten se nesl v duchu reflexe nedávné minulosti. Nejprve byla řečena pravda o necelistvosti státu, který byl silně poškozen komunistickým režimem. V zemi zaostával průmysl, školství a mnoho dalších odvětví. Rok 1990 byl rokem oslav a naděje pro lepší a svobodný život. Pád komunistického režimu byl pro společnost obrovskou změnou. Bylo zapotřebí mnoho reforem, které by zaručily správný chod státu. Hlavním cílem byla možnost svobodných voleb, které by poukazovaly na přechod země k demokracii. Tento rok se nesl v duchu oslav Václava Havla a růstu jeho popularity. V tomto období měl největší moc, která během jeho mandátu však postupně upadala. Již v té době si byl Havel vědom toho, že rychle narůstající popularita státu, kterou získal díky pokojné revoluci, mohla stejně rychle klesnout. Z toho důvodu bylo důležité ve změně státu nadále pokračovat. Společnost sice zvítězila, ale na proměně země bylo nutné stále pracovat.

Obyvatelé se po 41 letech komunistického režimu dočkali demokratické formy vlády. Václav Havel také mluvil o dopadech komunismu mezi lidmi. Svou filozofickou formou upozorňoval na to, že mezi lidmi není bohužel dobro ani láska. V této době jsme pro Evropu představovali stát chudoby a krize. *„Troufám si říct, že snad dokonce máme možnost šířit ji dál a vnést tak do evropské i světové politiky nový prvek. Z naší země, budeme-li chtít, může už natrvalo vyzařovat láska, touha po porozumění, síla ducha a myšlenky.“*⁷⁰

7.3 PROJEV K NĚMECKÉ SPOLEČNOSTI

Dne 15. 2. 1995 byl naplánován Havlův projev k německé a české společnosti.⁷¹ V té době přetrvávaly nedávné křivdy odsunu německého obyvatelstva z území Československa. Tato nevyjasněná situace z minulosti ponechávala mezi občany obou zemí jisté překážky. Havel si svůj projev velice dobře připravil, jako to dělal pokaždé. Svůj návrh na projev zaslal německému spolkovému kancléři s osobním dopisem, který vysvětloval určité fráze a pocity v textu.

⁶⁹ Moderní-Dějiny.cz | *Novoroční projev prezidenta Václava Havla z 1. ledna 1990*. Moderní-Dějiny.cz | Úvodní stránka [online]. Všechna práva vyhrazena 2009 [Cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <<https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/novorocni-projev-prezidenta-vaclava-havla-z-1-ledna-1990>>.

⁷⁰ Novoroční projev Václava Havla 1.1. 1990. Moderní-Dějiny.cz | *Novoroční projev prezidenta Václava Havla z 1. ledna 1990*. Moderní-Dějiny.cz | Úvodní stránka [online]. Všechna práva vyhrazena 2009 [Cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <<https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/novorocni-projev-prezidenta-vaclava-havla-z-1-ledna-1990>>.

⁷¹ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 164.

Havel projev zaměřil na kontext historie a převážně mluvil o druhé světové válce a česko-německých sporech. Nad touto událostí vyjádřil smutek, ale bylo zapotřebí si uvědomit, že Německo má v této době jiné postavení a jiné cíle než během války. Německo vynikalo svou ekonomikou a do jisté míry představovalo pro Československo formu inspirace. Německá vláda usilovala o dobré postavení země v podvědomí ostatních států. Vztahy mezi Československem a Německem nebyly po několika desetiletí dobrým příkladem vřelých mezinárodních vztahů. Zášť nebo hněv obou stran byla v moderní době pouhé upnutí na minulé události. Proto byla potřeba zdokonalit mezinárodní vztahy, které by se staly stavebním kamenem pro budoucí spolupráci. Projev byl zaměřen především na historické události obou zemí a jejich vývoj. Havel se zde zaměřil nejprve na samostatný vývoj Československa jako státu. Hlavní myšlenkou projevu byla snaha o omluvu za odsun Němců z českého území, který Němci.⁷² Následně se řeč věnovala tématu vývoje Německa, s tím byla spojena Mnichovská konference, která byla citlivým tématem naopak pro československou společnost. Projev obsahoval část i o nacismu, který byl spojený s Adolfem Hitlerem a jeho vládou. Havel se snažil poukázat na dění z minulých let bez výčitek druhé straně. Dával si pozor, aby německý národ neurazil a československou společnost nepotupil. Dluhy z let minulých byly obrovské, ale přechod k demokracii a společným plánům byl stěžejní pro oba státy.

7.4 RUDOLFINSKÝ PROJEV

Rudolfínský projev proběhl 9.12. roku 1997.⁷³ Havel se snažil o uklidnění situace po tzv. sarajevském atentátu, který vyústil v pád Klausovy vlády. Cílem bylo popsat politickou a společenskou krizi.

Projev začínal slovy o mladé generaci, která se velice posunula ve vnímání společenského života. Bylo potřeba změnit společenské poměry ve společnosti. Ta byla v té době velice zklamaná, bez ohledu na přechod k demokracii. Havel zde mluvil i o jiném přístupu vlády. Nastínil zde skutečnost, že členové vlády lžou, kradou a přijímají úplatky.⁷⁴ Společnost tedy byla znechucena politikou, které nemohla dále důvěřovat. Politici považovali demokracii za formu neomezené moci, tím pádem realizovali věci, které byli nepřijatelné. Havel na tento fakt nahlížel tak, že za dob komunismu svoboda nebyla

⁷² Knihovna Václava Havla. *Knihovna Václava Havla* [online]. 1936 [Cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <<https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/1023?q=projev%201989>>.

⁷³ KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2, s. 222.

⁷⁴ Václav Havel – Rudolfinum 9.12.1997 (tzv. *Rudolfínský projev*) - *YouTube*. [online]. 2023 Google LLC [Cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=CgB-aKSuQGo>>.

automatická, a proto ji teď všichni hojně zneužívají. Politická reprezentace České republiky se velmi zhoršila a ocitla se pod stínem kauz spojených s finanční korupcí. Havel v projevu zmiňuje pýchu politiků a jejich pocit všemocnosti. V té chvíli bylo důležité pojmenovat a uznat chyby politiků, aby byla společnost schopná vládě opět začít věřit. Důležitá byla také důvěra členů NATO, ta byla stěžejní pro vstup země do aliance. Bohužel po těchto politických aférách důvěra spíše upadla. Občanská společnost se měla začít více podílet na dění ve státě. Stala se nástrojem pro stabilní politiku země, která v té době prožívala politickou krizi. Odpovědnost všech občanů ukáže správnost demokracie v zemi.

7.5 EVROPA JAKO ÚKOL

Tento projev pronesený dne 15. května 1996 se nesl spíše filozofickým směrem. Havel na úvod představil původ vzniku slova Evropa, dále se zabýval vývojem evropské civilizace a evropské identity.

Evropa spojuje obyvatele minulostí, vzpomínkami a činy. Existují zde společné hodnoty a evropská kultura. Společná kultura a minulost ukazuje dřívější soužití mnoho národů v Evropě. Společná Evropa by tedy udržovala jistotu mezi státy a zaručila by svobodu občana. Hlavní myšlenkou byla rovnoprávnost všech zemí Evropy, která by byla důležitou součástí spolupráce mezi státy. Evropská unie tedy zajišťovala demokratický prostor.

Evropané měli stejný pohled na hrozící nebezpečí ze strany velmocí, hospodářské změny a také na znečišťování přírody.⁷⁵ To vše občany z různých zemí spojovalo. Bylo nutné si uvědomit skutečnost nutné spolupráce a otevřenosti všech států Evropy. Ta již sice nebyla světovou velmocí, ale do dění mohla velice efektivně zasahovat jako společenství států. Evropské společenství by tedy mělo být příkladem pro ostatní.

⁷⁵ Evropa jako úkol – Knihovna Václava Havla. *Knihovna Václava Havla* [online]. 2009 [Cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <<https://www.vaclavhavel.cz/cs/index/novinky/1248/evropa-jako-ukol>>.

8 POLITIKA

Václav Havel prosazoval nepolitickou politiku, kde upřednostňoval spíše etiku nad politikou. Jeho slabostí bylo vyjednávání s politickými stranami. Prosazoval většinový volební systém, tento návrh byl však neúspěšný. Po revoluci nebyla v jeho kompetenci moc zrušit komunistickou stranu. Nesympatizoval s ní a také její členy za své funkční období na Hradě nikdy nepřijal.

Byl výborným diplomatem a byl považován za hlavní postavu sametové revoluce z roku 1989. Jeho vztah s Polskem byl výborný, protože v polské vládě bylo několik dobrých známých Václava Havla. Bylo po něm požadováno mnoho skutků, které byly ale nesplnitelné. Jeho prezidentská moc a kompetence byly omezené. Někteří občané byli zklamáni z jeho nečinnosti, ačkoliv neprávem, jelikož jako prezident nemohl dělat více. Diplomacie a orientace státu byly směřovány na Evropskou unii a NATO. Jeho politické myšlení směřovalo k západní demokracii. Z upadající podpory společnosti byl velmi unavený a zklamaný. Pro obyvatele představoval slavného hrdinu z Listopadové revoluce, který má všemoc nad děním v zemi. Bohužel takto to nebylo, jelikož byl jako prezident omezen Ústavou. Velice aktivně se podílel na nových změnách a úpravách politického dění ve státu, kde se začala znovu tvořit nově demokracie.

Pro obrovskou část společnosti je dnes Václav Havel pouze minulost, která je nenávratně pryč. Někteří lidé jeho výroky využívají pouze ke své popularitě. Dnešní politika představuje jakousi hru na získání popularity, která v sobě bohužel nenesení myšlenku dobré politiky a etiky společnosti. Z tohoto pohledu by se dnešní společnost dala rozlišit podle toho, jak Václava Havla vnímají. Pro část společnosti představuje jakéhosi světce, pro druhou část je symbolem démona doby.

8.1 ODKAZ VÁCLAVA HAVLA

V dnešní době se můžeme podívat do několika světových měst, kde se nachází Havlova lavička. Jde o symbol síly lidskosti, který odkazuje právě na Václava Havla a jeho činy. Tyto činy bychom měli oslavovat. V naší společnosti koluje odkaz Havla v podobě lidskosti a pomoci.⁷⁶ Mezi lidmi stále existuje solidarita a pomoc, také poskytování financí potřebným, kde stát tyto prostředky neuvolní. Jeho díla jsou stále prodávána nejen v České republice, ale také po celém světě. Jeho diplomacie se stala v zahraničí nezapomenutelnou.

⁷⁶ Byl jednou jeden prezident - Historie.cs | Česká televize. Česká televize [online]. Česká televize [Cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/221411058220027/>>.

Celý svět si připomíná jeho činy, a hlavně myšlenky pravdy a úcty, které jsou pro společnost důležité.

Osobnost Václava Havla se stala nedílnou součástí československé a české historie. Změnil dění nejen v rámci naší země, ale také v Evropě. Pro české školství je kontext historie 20. a 21. století zásadní. Studenti získávají do podvědomí informace o vzniku našeho státu a formování demokracie. Přehled událostí spojených s komunistickým režimem je strukturou pro pochopení dřívějšího života bez svobody. Studenti si při výuce mohou uvědomit to, že svoboda nebyla vždy automatickým základním lidským právem.

Občané byli v dobách komunistického režimu neustále pod kontrolou. Do života jim zasahovalo mnoho omezení, která změnila jejich životní cesty. Za dnešní postavení našeho státu můžeme být vděční mimo jiné právě Václavu Havlovi, který se podílel na obnově demokracie a svobody v naší zemi. Usiloval o členství v NATO, kterého dosáhl. Přípravoval během svého prezidentského mandátu vstup země do Evropské unie. Jeho rozhodování a politické myšlení přineslo České republice zajištění bezpečí a dobré mezinárodní vztahy. Bohužel v hodinách dějepisu informace z novodobých českých dějin často nezaznívají. Výuka mnohdy končí událostmi po druhé světové válce, nebo rokem 1989. Novodobé dějiny jsou tedy pro studenty velkou neznámou. Z tohoto důvodu si nejsou vědomi toho, kdo byla osobnost Václava Havla.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala tématem Česko a Evropa v politickém myšlení Václava Havla jako prezidenta republiky (1989 až 2003). Zajímala jsem se především o jeho reflexi postavení Československa a Česka v rámci Evropy. Zaměřila jsem se také na zdroje a vliv Havlova politického myšlení.

Václav Havel měl již od dětství podporu při svých řešení filozofických otázek. Od svého dědečka Huga Vavrečky získal knihu *Sedm listů Melinovi* od autora Josefa Šafaříka. Ta se stala pro Havla filozofickou biblí. V 17 letech organizoval politickou a literární skupinu, která nesla název Šestatřicátníci. Již v mládí se lišil od svých vrstevníků svými zájmy, především tedy zájmy o politické, filozofické a literární okruhy. Již v tomto věku s členy skupiny projevil svůj nesouhlas s komunistickým režimem. Svým průbojným přístupem vybudoval během své povinné vojenské služby amatérské divadlo. Byl velice kreativní a postupem času začal psát divadelní hry, které poukazovaly na jeho nesouhlas s komunistickým režimem. Hry také nastiňovaly možnost demokracie v Československu a s ní spojenou svobodu.

Především mě zaujala jeho odvaha. V době, kdy bylo vše kontrolováno si dovolil nesouhlasit s režimem a ukázal odpor. Strachem se nenechal ovlivnit a založil Chartu 77. Byl si vědom všech možných trestů, které mu hrozili při šíření Charty. Jeho cíl bylo změnit zemi k lepšímu, a to díky příchodu svobody a demokracie. Při pobytu ve vězení se nenechal ovlivnit strachem a ve své činnosti pokračoval dál. Vždy našel nějaký možný způsob šíření svých myšlenek a byl vždy o krok napřed před režimem. Mandát prezidenta republiky bral velice vážně a boji za demokracii a svobodu obětoval obrovskou část svého života.

Po svém zvolení prezidentem Československé republiky byl přesvědčený o tom, že bude pokračovat ve zlepšování svobody a demokracie po pádu komunistického režimu. Na začátku své funkce udělil milost několika vězňům v rámci prezidentské amnestie. V jeho úsilí bylo osvobodit co nejvíce vězňů, bylo to z toho důvodu, že on sám věděl, že byl nevinným vězněm. Z tohoto pohledu nahlížel i na další odsouzené vězně. Jako prezident se chtěl každému občanu republiky pomoci. Byl si vědom toho, že spokojený občan je pevný článek celku. Bohužel nebylo v jeho kompetenci každému občanu jeho přání splnit. Jeho štědrost byla ale bezmezná. Například když jednou při své cestě na Hrad viděl mladého chlapce, který s nadšením pořizoval fotky. Dal mu pozici fotografa v jeho týmu. Po tomto incidentu potkal dvě slečny, které toužily po práci na hradě. Tuto prosbu opět vyslyšel a práci jim zařídil.

Svůj politický přístup zaměřil hlavně na svobodu občana a dobré umístění našeho státu v Evropě. Rozpad Československa nesl velice špatně, ale byl si vědom toho, že nesusouhlas by mohl vyvolat válečný konflikt. Svou politiku věnoval také výhodným kompromisům s druhou stranou, se kterou jednal. Jeho hlavním cílem po znovuzvolení prezidentem České republiky byl vstup do NATO. Byl si vědom toho, že vstup do aliance je dalším krokem k zajištění bezpečí republiky a také k následnému vstupu do Evropské unie. Všechny kroky měl velice dobře promyšlené a byl si vědom kladů a záporů, které zemi přinesou.

Jeho hlavní podporovatelkou byla jeho manželka Olga, která mu ukázala vždy racionální pohled na danou situaci nebo problém. Zaujala mě informace, která poukazuje na změnu chování po druhém sňatku s Dagmar. Je pravda, že Havlovo chování se z racionálního změnilo na ukvapené.

V dnešní době je vnímán jako důležitá historická osobnost. Společnost se dělí na dvě části. Jedna část ho vnímá jako politika s klady, díky kterému žijeme ve svobodné demokratické zemi. Ta druhá Havla vnímá spíše jako politika se zápory, který svým chováním dopomohl k rozpadu Československa a změnil režim k horšímu. Jméno Václav Havel také slouží jako reklama nejen pro politické strany, ale také pro různé organizace. V mnohých případech se s Havlovým přístupem neshodují, ale jeho jméno je populární a jejich postavení díky využití jména jeho osobnosti také.

Popsala jsem jeho život a osobnosti, které pro něho byly později inspirací. Jeho politické myšlení bylo racionální a vždy věděl, co dané rozhodnutí přinese. Jako prezident Československa chtěl zdokonalit demokracii a svobodu v zemi. Po rozpadu země pracoval na přijetí České republiky do NATO. Dále připravoval republiku na členství v Evropské unii.

Snažila jsem se popsat okolnosti a jeho myšlenky, když byl ve funkci prezidenta. Myslím si, že jsem cíle své bakalářské práce splnila. Cílem mé práce bylo nastínit zdroje a vliv Havlova politického myšlení. Myslím si, že jsem cíl splnila.

Jako každý člověk měl za sebou mnoho chyb, ty ale svým přístupem a odvahou přesunul na vedlejší kolej. Překvapilo mě, že Václav Havel byl opravdu velice odvážný a dobrý člověk. Svým lidským přístupem si dokázal získat mnoho občanů. Po napsání této bakalářské práci již chápu, proč ho měl můj dědeček tolikrát, a tak hezky o něm mluvil.

SUMMARY

I focused my bachelor's thesis on the topic of the Czech Republic and Europe in the political thinking of Václav Havel as president of the republic (1989 to 2003). Specifically, I focused on his reflection on the position of Czechoslovakia and the Czech Republic within Europe. The work had several main chapters. In the first part, I focused on his family, life and studies. Subsequently, I devoted myself to the topic of theatrical activity, the attitude towards the regime and the time spent in prison. It was from the prison environment that many important philosophical answers arose. I also focused on his political thinking not only within Czechoslovakia, but later also in the Czech Republic. The work was devoted to the topic of the country's relationship with Europe and the world. I focused on the circumstances that caused a change in the president's political judgments and influenced Václav Havel's actions themselves. The aim of my work was to outline the sources and influence of Havel's political thought. I mainly examined the personal and political circumstances of his life that influenced his political thinking. For example, it was his wife who changed his perspective on things. Wife Olga always showed a rational view of the world. On the contrary, the second wife Dagmar awakened a very sensitive behaviour in Havel. I described his life and personalities, which were later an inspiration for him. His political thinking was rational, and he always knew what a given decision would bring. As president of Czechoslovakia, he wanted to improve democracy and freedom in the country. After the breakup of Czechoslovakia, he worked on the acceptance of the Czech Republic into NATO. He also prepared the republic for membership in the European Union. I tried to describe the circumstances and his thoughts when he was president. I think that I have fulfilled the objectives of my bachelor's thesis.

SEZNAM LITERATURY**Prameny:**

Hovory z Lán, 20. ledna 1991. Dostupné z: Knihovna Václava Havla. Knihovna Václava Havla [online]. 1936 [Cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <<https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Audio>>.

Pokyny, 20.července 1997. Dostupné z: Knihovna Václava Havla. Knihovna Václava Havla [online]. 1936 [Cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <<https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/5703>>.

Projev k demonstrantům na Václavském náměstí, 1989. Projev k demonstrantům na Václavském náměstí / Václav Havel / Atlas Transformace. Monument Transformace 1989–2009 | MONUMENT TRANSFORMACE [online]. 2008 [Cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <<http://www.monumenttotransformation.org/atlas-transformace/html/p/projev/projev-k-demonstrantum-na-vaclavskem-namesti.html>>.

Novoroční projev Václava Havla, 1.1. 1990. Moderní-Dějiny.cz | Novoroční projev prezidenta Václava Havla z 1. ledna 1990. Moderní-Dějiny.cz | Úvodní stránka [online]. Všechna práva vyhrazena 2009 [Cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <<https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/novorocni-projev-prezidenta-vaclava-havla-z-1-ledna-1990>>.

Rudolfínský projev, 9.12. 1997. Václav Havel – Rudolfínem 9.12.1997 (tzv. Rudolfínský projev) - YouTube. YouTube [online]. 2023 Google LLC [Cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=CgB-aKSuQGo>>.

Literatura:

Havel, Václav. *Eseje a jiné texty z let 1970–89*. Knihovna Václava Havla. Praha: Torst, 1999, 1173–1176. 1308 s. ISBN: 80-7215-090-1.

HAVEL, Václav. *Prezident Václav Havel: Evropa jako úkol*. Svobodné slovo, 1996, 88(114), s. 9. ISSN 0231-732X.

KAISER, Daniel. *Disident: Václav Havel 1936-1989*. Praha: Paseka, 2009. 276 s. ISBN 978-80-7432-012-5.

KAISER, Daniel. *Prezident: Václav Havel 1990-2003*. Praha: Paseka, 2014. 319 s. ISBN 978-80-7432-518-2.

KREJČÍŘ, Jaroslav – SOJÁK, Stanislav – VÍT, Jaroslav. *Dějiny české, chronologický přehled*. Praha: INFOA, 2010. 160 s. ISBN: 978-80-7240-682-1.

PUTNA, Martin C. *Václav Havel: duchovní portrét v rámu české kultury 20. století*. Praha: Knihovna Václava Havla, 2011. 383 s. Edice Knihovny Václava Havla; sv. 3. ISBN 978-80-87490-07-5.

VÍŠEK, Martin – PROCHÁZKOVÁ, Marie – NOVOTNÝ, Tomáš. *Čeští panovníci v kostce: knížata, králové, prezidenti*. Pardubice: Mayday, ©2008. 126 s. ISBN 978-80-86986-16-6.

ŽANTOVSKÝ, Michael. *Havel*. 2. vyd. Praha: Argo, 2015. 564 s., [48] s. obr. příl. ISBN 978-80-257-1396-9.

Internetové zdroje:

Byl jednou jeden prezident - *Historie.cs* | *Česká televize*. [online]. Česká televize [Cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/221411058220027/>>.

Česká republika a NATO *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky*. [online].]. [Cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/nato/priority_cr_v_nato.html>.

Evropa jako úkol – *Knihovna Václava Havla*. [online]. 2009 [Cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <<https://www.vaclavhavel.cz/cs/index/novinky/1248/evropa-jako-ukol>>.

Madeleine Albrightová — Lidé — *Česká televize*. [online]. Česká televize [Cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/lide/madeleine-albrightova/>>.

Knihovna Václava Havla. [online]. 1936 [Cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <<https://archive.vaclavhavel-library.org/Archive/Detail/895?q=projev%201989>>.

Moderní-Dějiny.cz | *Novoroční projev prezidenta Václava Havla z 1. ledna 1990*. *Moderní-Dějiny.cz* | Úvodní stránka [online]. Všechna práva vyhrazena 2009 [Cit. 2023-01-17]. Dostupné z: <<https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/novorocni-projev-prezidenta-vaclava-havla-z-1-ledna-1990>>.

Václav Havel citát: *Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí!* Citáty slavných osobností. Citáty slavných osobností: Největší sbírka citátů, myšlenek a aforismů [online]. [Cit. 2022-11-12]. Dostupné z: <<https://citaty.net/citaty/277070-vaclav-havel-pravda-a-laska-musi-zvitezit-nad-lzi-a-nenavisti/>>.

Označení pro učení, nadpřirozené síly. *Okultismus – Sociologická encyklopedie*. [online]. [Cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Okultismus>>.

Zednáři (*Malý slovník sekt, Karmelitánské nakladatelství*). *Pastorace.cz* [online]. 2000 [Cit. 2022-10-12]. Dostupné z: <<https://www.pastorace.cz/tematicke-texty/zednari-maly-slovník-sekt-karmelitanske-nakladatelstvi>>.

Potvrzení o dislexii

Pedagogicko psychologická poradna Plzeň

Pracoviště Klatovy, Voříškova 823, telefon 376 310 809, e-mail: pppkt@mybox.cz
 Sušice, Nuželická 60/III, telefon 376 526 671, e-mail: pppsu@mybox.cz

Důvěrné !

Doporučení vyrovnávacích opatření				Určeno:
konaného dne	26. 11. 2012			škole
jméno:	Barbora SLUKOVÁ	nar. :	15. 4. 2001	
škola :	ZŠ Horažďovice, Blatenská ul.	roč. :	6.	
bytem:	Velké Hydčice 19, Horažďovice			

Příloha ke zprávě č.j.: č. j.: 966/2012

Žadatel o vyšetření: zákonný zástupce (matka).

Důvod vyšetření: končící doba platnosti předchozí zprávy, vyšetření matce doporučila třídní učitelka.

Podklady pro vyšetření, průběh předchozí odborné poradenské péče a dosavadního vzdělávání:
 Všechny písemné podklady byly pro potřeby vyšetření předány zákonným zástupcem. Základní anamnestické údaje, zprávy z dosud provedených vyšetření v našem poradenském nebo jiném zařízení jsou součástí spisové dokumentace PPP, ve zprávě jsou uvedeny pouze údaje školsky významné.

Aktuálně nepociťují žádné obtíže, jsou spokojeni, kdyby nekončila platnost zprávy, neměli by potřebu PPP vyhledat. Prospěch velmi dobrý, jen z přírodopisu je prospěch dobrý. Učí se denně asi tak přes 2 hodiny, ale nesoustavně, s odbíháním a přerušování, jinak by učení zabralo asi 1 hodinu. Báru baví psaní slohů, vymýšlení příběhů. Nemá náročnější zájmové aktivity (1x týdně náboženství).

Matka byla seznámena s charakterem odborné péče v PPP, s právy, riziky a povinnostmi, které z této péče vyplývají.

Závěr: Specifická porucha učení – přetrvávající mírné dyslektické obtíže (aktuálně částečně kompenzované), přetrvávající mírný vliv dysortografického vývoje. Oblast rozumových schopností situována v pásmu průměru.

Vzhledem k charakteru zdravotního znevýhodnění se jedná o žáka se speciálními vzdělávacími potřebami dle § 16 a § 18 školského zákona 561/2004 sb. a ve znění pozdějších změn provedených zákonem 317/2008 sb. a vyhlášky č. 73/2005 sb. a její úpravy č.147/2011 sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, individuální integrace v běžné škole není nutná.

Doporučení pro školu:

- vhodné by bylo oceňovat kvalitu výkonu, snahu, zájem;
- vhodné by bylo používat k ověřování vědomostí rozličných metod a způsobů práce a dát dříve šanci plně projevit své vědomosti i dovednosti, zejména, když není ovlivňována vedlejšími podněty;
- podpora sebevědomí, ocenění sebemenších úspěchů dítěte, zvyšování motivace k činnosti,
- nepřetěžovat dívku zátěžovými úkoly (pětiminutovkami, časově či výkonově orientovanými úkoly), nehodnotit ji za to, co nestihla, tzn. nehodnotit kvantitu na úkor kvality, tolerovat osobní pracovní tempo;
- pravidelná spolupráce s rodiči, poradenským zařízením.

Doporučení pro rodinu:

- reálné očekávání výkonů;
- i nadále pravidelná domácí příprava, cca kolem 1 h denně, snažit se o soustředěné učení, neodbíhat učení si naplánovat na kratší bloky jednotlivých předmětů, mezi nimi jen krátkou přestávku, vhodnější je nenechávat plnění školních úkolů až na později, ale rozložit učivo do kratších celků, v odpoledních hodinách se věnovat nové látce a domácím úkolům, později již jenom opakovat a procvičovat, aby se učivo lépe upevnilo, lepší je věnovat učení kratší, ale za to intenzivnější pozornost, než se učit delší časový úsek, pokud možno v tomto dodržovat pravidelnost, dívka si tak zvykne na pravidelnou domácí přípravu a bude posilována její schopnost „umět se učit“;
- učit se denně, bez ohledu na aktuální školní výkon, dohlédnout na přípravu i práci dítěte, nenutit dívku do maximálního plnění všech úkolů, oceňovat spíše kvalitu a správnost než množství, každou sebemenší snahu pochválit, dopřát jí i odpočinek, podporovat zájmové aktivity, pohyb, nepřetěžovat, spíše jen racionálně domácí přípravu;
- nenutit dívku do maximálního splnění všech úkolů, oceňovat spíše kvalitu a správnost než množství, každou sebemenší snahu pochválit, dopřát jí i odpočinek, podporovat rozvoj zdravého sebevědomí – nezaměřovat se pouze na školní výkony (známky), ale vyzdvihovat kladné stránky osobnosti, jeho snahu a sílu překonávat překážky apod.;
- při domácím procvičování usnadnit osvojování gramatického učiva - používáním vhodných pomůcek - přehledy gramatických pravidel (je možné zakoupit různé i velmi zdařilé přehledy, nejúčinnější však je, když si takové přehledy vyrábějí žáci sami)...;
- učit se pracovat s pravidly českého pravopisu, slovníky, encyklopediemi, vyhledávat informace v knihách...; pravidelně číst;
- snažit se o nějaké mimoškolní volnočasové aktivity (zájmový kroužek);
- spolupráce se školou, poradenským zařízením.

Zákonný zástupce byl osobně seznámen s průběhem a výsledky vyšetření, s případnými riziky, která z navržených doporučení vyplývají. Byla mu formulována vhodná opatření pro kompenzaci obtíží, má možnost po obdržení zprávy také projednat její obsah s odborným poradenským pracovníkem. Na základě vlastního zájmu se může objednat s dítětem ke konzultaci v našem poradenském zařízení k zahájení nápravného nebo terapeutického vedení. Po obdržení zprávy a svého uvážení, ji zákonný zástupce předává příslušné škole nebo školskému zařízení. Seznamte, prosím, s jejím obsahem výchovného poradce školy a pedagogy (dle svého uvážení).

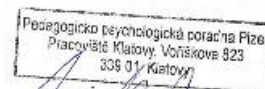
Kontrolní vyšetření doporučuji realizovat v případě potřeby zákonného zástupce nebo školy.

Kontakt: 376 31 08 09 Mgr. Brandová, 376 52 66 71 Mgr. Kramlová

Toto vyjádření má platnost : neomezenou

Datum vyhotovení zprávy: 14.12.2012

Vyšetřila: **Mgr. V. Brandová, psycholog**
Mgr. P. Kramlová, speciální pedagog

Mgr. Vladimíra Brandová
vedoucí pracoviště PPP Klatovy

Obsah odborného posudku podléhá právní ochraně podle zákona 101/2000 o ochraně osobních údajů.

Pedagogicko psychologická poradna Plzeň

Pracoviště Klatovy, Voříškova 823, telefon 376 310 809, e-mail: pppkt@mybox.cz
 Sušice, Nuželická 60/III, telefon 376 526 671, e-mail: pppsu@mybox.cz

č. j.: 966/2012

Důvěrné!

Zpráva z poradenského vyšetření				Určeno:	
konaného dne	26. 11. 2012			2x rodičům, dle uvážení předají škole	
jméno:	Barbora SLUKOVÁ	nar. :	15. 4. 2001		
škola :	ZŠ Horažďovice, Blatenská ul.	roč. :	6.		
bytem:	Velké Hydčice 19, Horažďovice				

Žadatel o vyšetření: zákonný zástupce (matka).

Důvod vyšetření: končící doba platnosti předchozí zprávy, vyšetření matce doporučila třídní učitelka.

Podklady pro vyšetření, průběh předchozí odborné poradenské péče a dosavadního vzdělávání: Všechny písemné podklady byly pro potřeby vyšetření předány zákonným zástupcem. Základní anamnestické údaje, zprávy z dosud provedených vyšetření v našem poradenském nebo jiném zařízení jsou součástí spisové dokumentace PPP, ve zprávě jsou uvedeny pouze údaje školsky významné.

Aktuálně nepociítují žádné obtíže, jsou spokojeni, kdyby nekončila platnost zprávy, neměli by potřebu PPP vyhledat. Prospěch velmi dobrý, jen z přírodopisu je prospěch dobrý. Učí se denně asi tak přes 2 hodiny, ale nesoustavně, s odbíháním a přerušování, jinak by učení zabralo asi 1 hodinu. Báru baví psaní slohů, vymýšlení příběhů. Nemá náročnější zájmové aktivity (1x týdně náboženství).

Matka byla seznámena s charakterem odborné péče v PPP, s právy, riziky a povinnostmi, které z této péče vyplývají.

Z psychologického vyšetření :

V kontaktu spolupracující, pozornost bez nápadností, soustředěná, k práci motivovaná, záleží jí na výsledku. Aktuální úroveň rozumových schopností je situována v pásmu průměru, výkony jsou přibližně na stejné úrovni jako při předchozím vyšetření, vykazují tedy stabilitu. Lze proto předpokládat, že i nadále se budou výkony pohybovat na průměrné úrovni. Lehké disproporce mezi jednotlivými subtesty poukazují na dobrou úroveň všeobecných vědomostí, což také odráží kvalitní dlouhodobou paměť. Nižší byl výkon v krátkodobé bezprostřední mechanické paměti. Velmi dobře chápe mechanismus příčiny a následku (porozumění sociálním situacím). Osobnostní profil poukazuje na extravertní ladění, převažuje spíše psychická labilita (křehkost, intenzivnější prožívání i relativně méně emočně náročných situací, citlivost - patrně i vliv vývojového období).

Ze speciálně-pedagogického vyšetření : v kontaktu dívka spíše tichá, rozvázná, přiměřeně soustředěná, na předkládaných úkolech pracuje mírně pomalejším tempem. Motorika řeči bez nápadností. V úkolech zaměřených na jednotlivé percepční oblasti (zrakové a sluchové rozlišování, sluchové skládání a rozklady slov) neshledáváme oslabení, výkony jsou průměrné. Zkouška čtení svědčí pro částečně kompenzované dyslektické obtíže, aktuálně velmi mírného stupně. Technika čtení je správná, tempo mírně pomalejší, Barbora četla bez chyb, s větnou intonací, plynule. Porozumění přečteného textu se pohybuje na průměrné úrovni, reprodukce přiměřeně samostatná, přiměřeně výstižná, s podrobnostmi. Výkon ve zkoušce „G“, která mapuje úroveň rychlosti a kvality zpracování obecného neodborného textu, rovněž průměrný, neshledáváme výraznější specifické nápadnosti. Chybovost v písemném projevu dle diktátu je sociálně únosná, v pásmu průměru, pa-

trný přetrvávající mírný vliv dysortografického vývoje. Tempo psaní průměrné, úhlednost písma bez specifických dysgrafických nápadností.

Závěr: Specifická porucha učení – přetrvávající mírné dyslektické obtíže (aktuálně částečně kompenzované), přetrvávající mírný vliv dysortografického vývoje. Oblast rozumových schopností situována v pásmu průměru.

Vzhledem k charakteru zdravotního znevyhodnění se jedná o žáka se speciálními vzdělávacími potřebami dle § 16 a § 18 školského zákona 561/2004 sb. a ve znění pozdějších změn provedených zákonem 317/2008 sb. a vyhlášky č. 73/2005 sb. a její úpravy č.147/2011 sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, individuální integrace v běžné škole není nutná.

Doporučení pro školu:

- vhodné by bylo oceňovat kvalitu výkonu, snahu, zájem;
- vhodné by bylo používat k ověřování vědomostí rozličných metod a způsobů práce a dát dívce šanci plně projevit své vědomosti i dovednosti, zejména, když není ovlivňována vedlejšími podněty;
- podpora sebevědomí, ocenění sebemenších úspěchů dítěte, zvyšování motivace k činnosti,
- nepřetěžovat dívku zátěžovými úkoly (pětiminutovkami, časově či výkonově orientovanými úkoly), nehodnotit ji za to, co nestihla, tzn. nehodnotit kvantitu na úkor kvality, tolerovat osobní pracovní tempo;
- pravidelná spolupráce s rodiči, poradenským zařízením.

Doporučení pro rodinu:

- reálné očekávání výkonů;
- i nadále pravidelná domácí příprava, cca kolem 1 h denně, snažit se o soustředěné učení, neodbíhat učení si naplánovat na kratší bloky jednotlivých předmětů, mezi nimi jen krátkou přestávku, vhodnější je nenechávat plnění školních úkolů až na později, ale rozložit učivo do kratších celků, v odpoledních hodinách se věnovat nové látce a domácím úkolům, později již jenom opakovat a procvičovat, aby se učivo lépe upevnilo, lepší je věnovat učení kratší, ale za to intenzivnější pozornost, než se učit delší časový úsek, pokud možno v tomto dodržovat pravidelnost, dívka si tak zvykne na pravidelnou domácí přípravu a bude posilována její schopnost „umět se učit“;
- učit se denně, bez ohledu na aktuální školní výkon, dohlédnout na přípravu i práci dítěte, nenutit dívku do maximálního plnění všech úkolů, oceňovat spíše kvalitu a správnost než množství, každou sebemenší snahu pochválit, dopřát jí i odpočinek, podporovat zájmové aktivity, pohyb, nepřetěžovat, spíše jen zracionalizovat domácí přípravu;
- nenutit dívku do maximálního splnění všech úkolů, oceňovat spíše kvalitu a správnost než množství, každou sebemenší snahu pochválit, dopřát jí i odpočinek, podporovat rozvoj zdravého sebevědomí – nezaměřovat se pouze na školní výkony (zámky), ale vyzdvíhat kladné stránky osobnosti, jeho snahu a sílu překonávat překážky apod.;
- při domácím procvičování usnadnit osvojování gramatického učiva - používáním vhodných pomůcek - přehledy gramatických pravidel (je možné zakoupit různé i velmi zdařilé přehledy, nejúčinnější však je, když si takové přehledy vyrábějí žáci sami)... ;
- učit se pracovat s pravidly českého pravopisu, slovníky, encyklopediemi, vyhledávat informace v knihách...; pravidelně číst;
- snažit se o nějaké mimoškolní volnočasové aktivity (zájmový kroužek);
- spolupráce se školou, poradenským zařízením.

Zákonný zástupce byl osobně seznámen s průběhem a výsledky vyšetření, s případnými riziky, která z navržených doporučení vyplývají. Byla mu formulována vhodná opatření pro kompenzaci obtíží, má možnost po obdržení zprávy také projednat její obsah s odborným poradenským pracovníkem. Na základě vlastního zájmu se může objednat s dítětem ke konzultaci v našem poradenském zařízení k zahájení nápravného nebo terapeutického vedení. Po obdržení zprávy a svého uvážení, ji zákonný zástupce předává příslušné škole nebo školskému zařízení. Seznamte, prosím, s jejím obsahem výchovného poradce školy a pedagogy (dle svého uvážení).

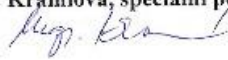
Kontrolní vyšetření doporučuji realizovat v případě potřeby zákonného zástupce nebo školy.

Kontakt: 376 31 08 09 Mgr. Brandová, 376 52 66 71 Mgr. Kramlová

Toto vyjádření má platnost : neomezenou

Datum vyhotovení zprávy: 14.12.2012

Vyšetřila: **Mgr. V. Brandová, psycholog**
Mgr. P. Kramlová, speciální pedagog

Pedagogicko psychologická poradna Píseň
Pracoviště Klatovy, Voršíkova 823
338 01 Klatovy

Mgr. Vladimíra Brandová
vedoucí pracoviště PPP Klatovy

Obsah odborného posudku podléhá právní ochraně podle zákona 101/2000 o ochraně osobních údajů.

**Pedagogicko-psychologická
poradna
Plzeň**

Pracoviště Klatovy
Voříškova 823, 339 01 Klatovy
poradnaklatovy@pepor-plzen.cz
376 310 809

Naše Zn. (č.j.) - š.: 926/2018-2019
Naše Zn. (č.j.) - š.z.:
Datum: 11.3.2019
Vyřizuje: Kozderková, Pavlásková, Martínková
Evid. č. spisu: 09146070
IZO ŠPZ: 049777564

Pani
Markéta Sluková
Velké Hydčice 19
34101 Horažďovice

ZPRÁVA ŠKOLSKÉHO PORADENSKÉHO ZAŘÍZENÍ

Pouze pro žáka nebo zákonného zástupce!

Dítě/žák/student

Jméno a příjmení: **Barbora Sluková**
Datum narození: 15.4.2001 Věk v den vyšetření: 17 let 7 měsíců 27 dnů
Bydliště: Velké Hydčice 19, 34101 Horažďovice
Škola: Gymnázium Jaroslava Vrchlického, Klatovy Nár. mučedníků 347, 33901 Klatovy
Š. zařízení:
Ročník: 3. Třída: 3.B
Důvod vyšetření Dne 10.12.2018 se v PPP Klatovy uskutečnilo kontrolní psychologické vyšetření a dne 30. 1. 2019 kontrolní speciálně pedagogické vyšetření z důvodu přetrvávajících obtíží ve čtení, zhoršení prospěchu, možného uzpůsobení podmínek maturitní zkoušky
Zpráva je určena zákonnému zástupci

Podklady pro stanovení podpůrných opatření ve vzdělávání

Anamnéza:

(Všechny písemné podklady byly pro potřeby vyšetření předány zákonným zástupcem. Základní anamnestické údaje, zprávy z dosud provedených vyšetření v našem poradenském nebo jiném zařízení jsou součástí spisové dokumentace PPP, ve zprávě jsou uvedeny pouze údaje školsky významné).

Žák je v evidenci PPP od roku 2009, kdy byla psychologicky a speciálně pedagogicky vyšetřena na žádost matky z důvodu obtíží v českém jazyce. Závěr z vyšetření (ze dne 2.7.2009): Rozumové schopnosti v pásmu širšího průměru, susp. ADD. Specifická porucha učení ve smyslu dyslexie (střední stupeň), dysortografie (mírný stupeň). Oslabená vizuální diferenciace, slychová analýza a syntéza slov. Kontrolní psychologické a speciálně pedagogické vyšetření se uskutečnilo dne 26.11.2012 se závěrem: Specifická porucha učení - přetrvávající mírné dyslektické obtíže (aktuálně částečně kompenzované), přetrvávající mírný vliv dysortografického vývoje. Oblast rozumových schopností situována v pásmu průměru.

Aktuálně dívka dochází do 3. roč. Gymnázia v Klatovech. Na posledním vysvědčení hodnocena dostatečnou z M, Fy, dobrou z AJ, NJ, Che, Děj, chvalitebnou z ČJ, Ze, OV.

Průběh vyšetření: (záznam o průběhu vyšetření, popis použitých postupů a diagnostických nástrojů, záznam konzultace s dalšími subjekty, které se podílejí na péči o žáka)

a) Část psychologická

Použité diagnostické metody: IST 2000 R, SPARO, T-200, pozorování

Aktuální rozumové schopnosti dívky vyšetřené při skupinovém vyšetření odpovídají v globální pásmu průměru. Verbální a figurální schopnosti dívky odpovídají průměru, oblast numerické úvahy je pod průměrem pro daný věk, kdy nelze vyloučit selhání z důvodu oslabené pozornosti.

Osobnostně se jedná o emočně citlivou dívku, preferující stabilitu prostředí a stálost vztahů, která se hůře přizpůsobuje okolí a obtížněji vpravuje do nových podmínek. Vysoká je u ní pohotovost k úzkosti a velmi nízká odolnost vůči rušivým podnětům spolu se schopností zachovat se ve vypjatých situacích racionálně (snadno „ztrácí hlavu“). Současně je pečlivá, opatrná, s nízkou sebejistotou, vyhýbá se riskování. Zájmová orientace nejvíce na mezilidské vztahy, kontakt s druhými, pomáhat druhým.

b) Část speciálně-pedagogická

P. Cimlerová, D. Pokorná, E. Chalupová a kol. Diagnostika specifických poruch učení u adolescentů a dospělých osob. IPPP; pozorování, rozhovor.

Barbora dobře navázala kontakt a během celého vyšetření velmi dobře spolupracovala. Patrná byla snaha podat co nejlepší výkon; v projevu dívky patrná zvýšená nejistota.

Výkony v souboru specifických zkoušek a testů poukázaly na přetrvávající percepční oslabení, obtíže specifického charakteru ve čtení. Obtíže specifického charakteru u studentky přetrvávají na podkladě oslabeného sluchového vnímání; nižší je index pracovního tempa. Specifické obtíže se projevily v testech zaměřených na čtenářské dovednosti, jazykové kompetence. Při hlasitém i tichém čtení Barbora čte pomalejším tempem (cca 115 slov/min při tichém čtení), s dobrým porozuměním čteného textu. V testu resumé (ústředním prvkem testu je textová předloha, na jejímž základě má student sepsat v časovém limitu vlastní text, ve kterém shrne informace a myšlenky obsažené v textu) Barbora text podrobně popsal (zachovala smysl textu, zachytila dostatek podrobností), potíže měla s kompoziční výstavbou textu (zcela vynechala závěr, respektive v časovém limitu nestihla popsat poslední část textu a text shrnout).

Dobře zvládla test zrakového vnímání (pracovala pomalejším tempem, ale přesně). Výborně zvládla test verbální fluence (aktivní slovní zásoba) a test jazykového citu.

Výkon ve čtenářských dovednostech jsou i nadále pod úrovní rozumových schopností dívky.

c) Část pedagogická (vyhodnocení plánu pedagogické podpory)

Studentka je nejistá, někdy si při čtení domýšlí slova a pak reaguje nesprávně na zadané otázky v tištěné podobě.

Závěr z vyšetření:

Specifická porucha učení ve čtení - dyslexie.

Míra obtíží odpovídá 2. stupni podpůrných opatření (organizační forma vzdělávání bez IVP).

Průměrné rozumové schopnosti. Emoční labilita, pohotovost k úzkosti. V anamnéze susp. porucha ADD.

Doporučení pro studentku:

- stále rozvíjet čtenářské dovednosti - vyhledávat si informace v knihách, pracovat s encyklopediemi, slovníky cizích slov apod.

- zapojovat co nejvíce smyslů při učení (vytvářet přehledné barevné zápisy, schémata, učit se nahlas, „kritické“ údaje nechat např. vyvěšené na viditelném místě, vytvářet mnemotechnické pomůcky usnadňující zapamatování);

- další inspirace např. na <http://jakserychlenaucit.cz/jak-se-ucit-10-tipu/>

- rozvíjení oblastí sluchového vnímání, reakčního času, pozornosti... - vhodný je program např. - Brain Jogging - <http://www.brainjogging.cz/>.

- ke zvládnutí úzkosti, nejistoty, emočně zahlcujících stavů je vhodná odborná podpora formou psychoterapie (v Klatovech např. Mgr. Pavla Janská), případně zvážit i možnost podpory formou medikace-nutná návštěva pedopsychiatra.

Termín kontrolního vyšetření: 1.2021

V Klatovech dne 11.3.2019

Zpracoval(a):

Mgr. Martina Kozderková
speciální pedagog

Mgr. Kamila Pavlášková
psycholog

Mgr. Martina Kozderková
vedoucí PPP Klatovy

Pedagogicko-psychologická poradna
Voříškova 823
33901 Klatovy

školské poradenské zařízení

Pedagogicko psychologická poradna Pízeň
Pracoviště Klatovy, Voříškova 823
339 01 Klatovy

razičko pracoviště

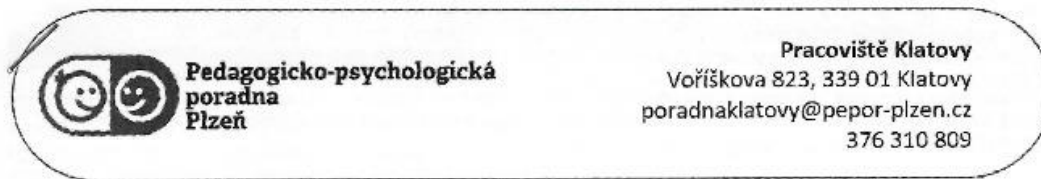
Na vědomí: zákonný zástupce
spis klienta

Informovaný souhlas a prohlášení zletilého žáka / zákonného zástupce žáka

Žák nebo zákonný zástupce byl s výsledky vyšetření a s navrhovaným doporučením pro vzdělávání žáka osobně seznámen. Dále byl seznámen s dalšími postupy, které jsou nezbytné pro úpravy průběhu vzdělávání žáka, způsobem pro žáka nebo jeho zákonného zástupce srozumitelným.

Poučení:

Žák nebo zákonný zástupce může do 30 dnů ode dne, kdy obdržel tuto zprávu školského poradenského zařízení, požádat právnickou osobu zřízenou a pověřenou ministerstvem prováděním revizí o její revizi.

Naše Zn. (č.j.):	926/2018-2019	Gymnázium Jaroslava Vrchlického, Klatovy
Datum:	11.3.2019	Nár. mučedníků 347 33901 Klatovy
Vyřizuje:	Kozderková, Pavlásková, Martínková	
Evid. č. spisu:	09146070	Pani
IZO ŠPZ:	049777564	Markéta Sluková Velké Hydčice 19 34101 Horažďovice

DOPORUČENÍ ŠKOLSKÉHO PORADENSKÉHO ZAŘÍZENÍ PRO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKA SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI VE ŠKOLE

Dítě/žák/student

Jméno a příjmení: **Barbora Sluková**

Datum narození: 15.4.2001 Věk v den vyšetření: 17 let 7 měsíců 27 dnů

Bydliště: Velké Hydčice 19, 34101 Horažďovice

Škola: Gymnázium Jaroslava Vrchlického, Klatovy Nár. mučedníků 347, 33901 Klatovy

Ročník: 3. Třída: 3.B

Souhrnné údaje k vyšetření a stanoveným PO

Převažující stupeň PO: **2** Identifikátor znevýhodnění: **07S0000**

Změna stupně: **ne** Další znevýhodnění: **000000**

Návrh organizační formy vzdělávání:

☒ bez IVP	☐ třída, oddělení, studijní skupina v běžné škole podle §16, odst. 9 ŠZ
☐ s IVP	☐ zařazení do školy zřízené pro žáky podle §16 odst. 9 ŠZ
☐	☐

Datum přijetí žádosti o poskytnutí por. pomoci: 10.12.2018

Data vyšetření v ŠPZ: 10.12.2018 30.1.2019 Datum konzultace se školou: 11.3.2019

Platnost doporučení do: 28.2.2021 Termín nového posouzení SVP⁶⁾: 1.2021

Návrh poskytování pod. opat. (od-do): 3.2019 - 2.2021

I. Závěry vyšetření žáka podstatné pro vzdělávání a pobyt žáka ve škole

Výkony v souboru specifických zkoušek a testů poukázaly na přetrvávající percepční oslabení, obtíže specifického charakteru ve čtení. Rozumové schopnosti dívky odpovídají věku. Obtíže specifického charakteru u studentky přetrvávají na podkladě oslabeného sluchového vnímání; nižší je index pracovního tempa. Specifické obtíže se projevily v testech zaměřených na čtenářské dovednosti, jazykové kompetence. Při hlasitém i tichém čtení Barbora četla pomalejším tempem, s dobrým porozuměním čteného textu. V testu resumé (ústředním prvkem testu je textová předloha, na jejímž základě má student sepsat v časovém limitu vlastní text, ve kterém shrne informace a myšlenky obsažené v textu) Barbora text podrobně popsal (zachovala smysl textu, zachytila dostatek podrobností), potíže měla s kompoziční výstavbou textu (zcela vynechala závěr, respektive v časovém limitu nestihla popsat poslední část textu a text shrnout).

II. Vyhodnocení Plánu pedagogické podpory/IVP (pokud byl poskytován)

Ve škole je uplatňován individuální přístup; tolerance obtíží ve čtení; poskytován delší čas na čtení např. testových otázek (především v jazykových předmětech); časová tolerance na písemné úkoly.

III. Podpůrná opatření (Konkrétní postupy v kategoriích podpůrných opatření, které mají být aplikovány)

Metody výuky	2
Uplatňovat osvědčené metody práce.	
Dále je vhodné:	

Doporučení ŠPZ

str. 1 z 3

Barbora Sluková

- Matematika, jazykové a naukové předměty - respektovat osobní tempo čtení a osobní tempo práce – poskytnout o dobu na přečtení zadání úkolů, testů; vždy poskytnout delší časový limit pro vypracování a kontrolu práce.
 - Preferovat způsob zkoušení (dle uvážení vyučujícího), při kterém dívka podává lepší výkon (v některém předmětu to může být písemné zkoušení, v některém ústní zkoušení). Při ústním zkoušení dívky je vhodné, aby třída samostatně pracovala (dívka je nejistá, má obavy mluvit před třídou; pokud bude třída pracovat, sniží se u dívky obavy mluvit před třídou). Během zkoušení je vhodné žákyni pokládat návodné otázky pro lepší vybavení odpovědí, poskytnout jí dostatek času na formulaci odpovědi.

Hodnocení žáka (kritéria hodnocení, specifika forem hodnocení dle charakteru obtíží) 2:
 V případě potřeby a dle uvážení vyučujících umožnit žákyni plánované opravné zkoušení – předem se domluvit na rozsahu látky a termínu, kdy zkoušení proběhne, aby měla Barbora možnost opravit si případnou špatnou známku.
 Umožnit studentce získávat známky za referáty, projekty, dobrovolné úkoly apod.

IV. Podpůrná opatření jiného druhu (dle zdravotního stavu, zátěžové situace v rodině či škole - vztahové problémy, postavení ve třídě; v jakých činnostech, jakým způsobem)

V. Úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání (stupeň podpůrného opatření) 2:
 V říjnu/listopadu 2019 budou žákyni (na základě výsledků kontrolního vyšetření, výsledků předchozích vyšetření a vyplněného dotazníku školou) uzpůsobeny podmínky pro konání maturitní zkoušky.

Další doplňující informace
Kontrola plnění a efektivita podpůrných opatření proběhne za rok. Prosíme o vyhodnocení podpůrných opatření po jednom roce od počátku jejich platnosti.

V Klatovech dne 11.3.2019

Zpracoval(a):

Mgr. Martina Kozderková
 speciální pedagog

Mgr. Kamila Pavlásková
 psycholog

Mgr. Martina Kozderková
 vedoucí PPP Klatovy

Pedagogicko-psychologická poradna
 Voříškova 823
 33901 Klatovy

školské poradenské zařízení

Pedagogicko psychologická poradna Plzeň
 Pracoviště Klatovy, Voříškova 823
 339 01 Klatovy

razítko pracoviště

Na vědomí:
 zákonný zástupce
 spis klienta
 škola

Poučení: **Žák nebo zákonný zástupce žáka může do 30 dnů ode dne, kdy obdržel toto doporučení školského poradenského zařízení, požádat právníckou osobu zřízenou a pověřenou ministerstvem prováděním revizí o jeho revizi. O revizi tohoto doporučení může požádat také škola, školské zařízení nebo orgán veřejné moci, který svým rozhodnutím uložil zákonnému zástupci dítěte nebo žáka, dítěti, žákovi nebo studentovi povinnost využít odbornou poradenskou pomoc ve školském poradenském zařízení, do 30 dnů ode dne, kdy doporučení obdržely.**

VI. Převzetí doporučení

Datum Podpis žáka nebo jeho zákonného zástupce

VII. Žádost o povolení vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu

V případě doporučení podpůrného opatření spočívajícího ve vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu žádám o jeho zpracování školou.

ANO NE

Datum Podpis žáka nebo jeho zákonného zástupce

Informovaný souhlas zákonného zástupce nebo žáka s poskytováním navržených doporučených podpůrných opatření

prohlašuji, že:

- a) výslovně souhlasím s poskytováním v doporučení uvedených podpůrných opatření,
- b) byl/a jsem informován/a o důsledcích, které vyplývají z poskytování podpůrného opatření, zejména o změnách ve vzdělávání v souvislosti s poskytováním podpůrného opatření,
- c) byl/a jsem informován/a o organizačních změnách, které v souvislosti s poskytováním podpůrných opatření mohou nastat, a
- d) podpisem stvrzuji, že jsem informacím uvedeným v písmenech b) a c) porozuměl.

Pole pro dopsání vyjádření rodiče nebo školy:

Vyjádření informovaného souhlasu rodiče: ANO NE S VÝHRADAMI

Datum	Podpis žáka nebo jeho zákonného zástupce
-------	--

1) § 25 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon)

2) § 16 odst. 2 písm. e) zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon)

3) NFN = normovaná finanční náročnost

4) V = Výjimčka, N = Nakup, J = jiné

5) Dle odst. 4 § 16 vyhl. 27/2016 Sb. ŠPZ ve spolupráci se školou vyhodnocuje doporučená podpůrná opatření ve lhůtě jím stanovené, nejdéle však do jednoho roku od vydání doporučení, nezávisle na v tomto poli stanoveném termínu pro nové posouzení speciálních vzdělávacích potřeb

6) Kód normované finanční náročnosti v souladu s resortním číselníkem podpůrných opatření (RAPP). Škola vykáže toto opatření, pouze pokud netre-
žákoví poskytovat podpůrné opatření v rámci stávající skupiny.